

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 61400-2/2015/5

Datum: 23. 7. 2015

**NAČRT UKREPOV
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA IZVAJANJE
PREDPISOV NA PODROČJU DVOJEZIČNOSTI
2015-2018**

KAZALO

1	UVOD	3
2	RAZLOGI ZA SPREJETJE NAČRTA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA IZVAJANJE PREDPISOV NA PODROČJU DVOJEZIČNOSTI	4
3	PRAVNE PODLAGE ZA IZVAJANJE DVOJEZIČNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI	5
4	PREGLED STANJA URESNIČEVANJA DVOJEZIČNOSTI V PRAKSI	17
5	UKREPI ZA IZBOLJŠANJE DOSEDANJEGA STANJA	36
5.1	Izvedba rednih in načrtovanih nadzorov.....	37
5.2	Preučitev pravilnosti sistemizacij in pravilno zasedbo delovnih mest in preučitev pravilnosti oz. upravičenosti izplačevanja dodatkov za dvojezičnost, upošteva 17. člen Zakona o javnih uslužbencih in 28. člen Zakona o sistemu plač v javnem sektorju	37
5.3	Strokovni nadzor nad poslovanjem občin.....	38
5.4	Skrb za orodje za objavo e-storitev na portalu e-uprave	38
5.5	Izvedba tečajev jezika narodnih skupnosti	38
5.6	Prevajanje obrazcev v jezik narodne skupnosti	39
5.7	Identifikacija težav in priprava načrta ukrepov za boljše delo policije na narodnostno mešanih območjih	39
5.8	Zagotovitev vseh obrazcev, ki jih uporabljajo policisti v jeziku narodnostnih skupnosti.....	39
5.9	Jezikovno usposabljanje (tečaji v Policiji 2014 – 2015)	40
5.10	Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih zavodih v Prekmurju in Porabju.....	40
5.11	Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin v šolah z italijanskim učnim jezikom v Sloveniji in šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji.....	41
5.12	Ugotovitev potreb odraslih po pripravi krajših programov za pridobitev oziroma izboljšanje jezikovnih zmožnosti in razvoj programov s poudarkom na e učenju	41
5.13	Posodobitev publikacij Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki se nanašajo na področje obveznega zdravstvenega zavarovanja ter prevod spletnih strani nacionalne kontaktne točke	41
5.14	Ugotovitev, ali obstajajo italijanski in madžarski prevodi vseh obrazcev, ki so predpisani in so namenjeni za uveljavljanje pravic strank v postopkih pred sodišči	42
5.15	Vzdrževanje in vsebinsko dopolnjevanje spletnega portala Jezikovna politika Republike Slovenije	42
5.16	Nadaljevanje (so)financiranja različnih dejavnosti za ohranjanje in promocijo italijanskega in madžarskega jezika v okviru rednih letnih kulturnih programov	42
5.17	Nadaljevanje sofinanciranja občin na narodnostno mešanem območju	43
6	SPREMLJANJE IZVEDBE NAČRTA UKREPOV	44

1 UVOD

Evropska zgodovina je skozi stoletja, predvsem pa od prejšnjega stoletja, pokazala, da je varstvo narodnih manjšin bistvenega pomena za stabilnost, demokratično varnost in mir na celotnem ozemlju te celine. Pluralistična in resnično demokratična družba mora ne le spoštovati etnično, kulturno, jezikovno in versko identiteto vsakega pripadnika narodne manjšine, ampak tudi ustvariti primerne razmere, ki pripadnikom narodnih manjšin omogočajo, da izražajo, ohranjajo in razvijajo identiteto, ter z ustvarjanjem ozračja strpnosti in dialoga omogočati, da kulturna raznolikost ni vir in dejavnik razdvajanja, ampak bogatenja vsake družbe.

Italijanska in madžarska narodna skupnost v Republiki Sloveniji sodita v skupino tako imenovanih zgodovinskih narodnih skupnosti, gre za dve skupnosti, ki sta se v bolj ali manj strnjeni obliki ohranili na svojem avtohtonem poselitvenem ozemlju skozi daljše zgodovinsko obdobje. Tej vrsti manjšin ustreza tudi določen model manjšinske zaščite s strani države. Celovita pravna ureditev italijanske in madžarske narodne skupnosti je urejena z Ustavo RS v členih 5., 11., 61., 62., 64. Njun položaj in način uresničevanja pravic so urejeni še v področnih zakonih, v drugih predpisih, odlokih in statutih občin na narodnostno mešanih območjih, v drugih pravnih aktih, v meddržavnih pogodbah ali sporazumih, ter v mednarodnih konvencijah, ki jih je ratificirala Republika Slovenija.

Kljub vzorni normativni ureditvi pa italijanska in madžarska narodna skupnost opozarjata, da je še posebej v zadnjem obdobju moč zaslediti večje razkorake med določbami Ustave Republike Slovenije, ratificiranih mednarodnih aktov o javni rabi italijanskega in madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih občin ter njihovim uresničevanjem v praksi. Problematiko uresničevanja dvojezičnosti je obravnavala tudi Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti na 11. seji 25. 3. 2014 ter pozvala vlado, da v sodelovanju z obema avtohtonima narodnima skupnostma najpozneje do konca septembra 2014 sprejme načrt ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje v vsakodnevni praksi.

Na podlagi poziva državnozbornske komisije za narodni skupnosti po pripravi omenjenega načrta ukrepov je Urad Vlade RS za narodnosti 21. 5. 2014 sklical sestanek, na katerem je bilo dogovorjeno, da se na podlagi sklepa o ustanovitvi Medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanje jezikovne politike Republike Slovenije za področje izvajanja dvojezičnosti ustanovi delovna podskupina, v katero se povabi tudi predstavnike italijanske in madžarske narodne skupnosti. Delovna podskupina na podlagi prispevkov pristojnih resorjev pripravi predlog načrta ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje v vsakodnevni praksi in ga predloži vladi v obravnavo.

Vlada Republike Slovenije je na 50. redni seji 19. 3. 2014 sprejela Sklep o ustanovitvi Medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije. Na podlagi 1. sklepa iz zapisa sestanka Urada Vlade RS za narodnosti 21. 5. 2014 na temo načrta ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje ter na podlagi IV. točke Sklepa o ustanovitvi Medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije je bila 20. 6. 2014 ustanovljena Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti.

Delovno podskupino so sestavljali predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za notranje zadeve oziroma Ministrstva za javno upravo, Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti, Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti ter Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti.

2 RAZLOGI ZA SPREJETJE NAČRTA UKREPOV VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA IZVAJANJE PREDPISOV NA PODROČJU DVOJEZIČNOSTI

Italijanska in madžarska narodna skupnost opozarjata, da je še posebej v zadnjem obdobju moč zaslediti večje razkorake med določbami Ustave Republike Slovenije, ratificiranih mednarodnih aktov o javni rabi italijanskega in madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih občin ter njihovim uresničevanjem v praksi. Na tovrstne nedoslednosti in težave so v zadnjih letih velikokrat opozarjali, vendar se stanje po njihovem mnenju kljub temu žal ne izboljšuje. Menijo, da je razkorak med zakonsko-pravnimi normami in dejansko uveljavljeno dvojezičnostjo vedno večji ter zajema praktično že vsa področja.

Problematiko uresničevanja dvojezičnosti je obravnavala tudi Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti (v nadaljnjem besedilu: Komisija) na 11. seji 25. 3. 2014. Komisija je med drugim ugotovila, da so bile v zadnjih letih na načelni ravni odpravljene določene nedoslednosti v pristopu k uresničevanju uradne in javne rabe italijanskega oziroma madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih, vendar v praksi ni zaznati zadostnega napredka, kar neposredno otežuje ohranjanje identitete in maternih jezikov avtohtonih narodnih skupnosti. Komisija je ugotovila, da v določenih segmentih državne uprave, samoupravnih lokalnih skupnostih, nosilcih javnih pooblastil in drugih osebah javnega prava, odgovornih za uradno in javno rabo italijanskega in madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih, obstaja razkorak med normativno ureditvijo in uresničevanjem v praksi. Komisija je pozvala Vlado Republike Slovenije, da v sodelovanju z obema avtohtonima narodnima skupnostma najpozneje do konca septembra 2014 sprejme načrt ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje v vsakodnevni praksi in z njim Komisijo seznanji. Na spletni strani Državnega zbora¹ je poleg sklica, sklepov in magnetograma seje Komisije dosegljivo tudi podrobnejše gradivo z opozorili pripadnikov narodnih skupnosti v zvezi s problematiko uresničevanja dvojezičnosti v praksi.

Republika Slovenija je podpisnica dveh pomembnih mednarodnih konvencij s področja varstva narodnih manjšin in sicer Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin ter Evropske listine Sveta Evrope o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Republika Slovenija je 16. 9. 2014 Svetu Evrope predala 4. periodično poročilo o uresničevanju Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih. V novembru 2013 je bila na obisku v Sloveniji delegacija Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki se je ločeno srečala s predstavniki govorcev manjšinskih jezikov v Republiki Sloveniji ter s predstavniki Vlade Republike Slovenije. Na podlagi 4. periodičnega poročila ter informacij, pridobljenih na obisku v Sloveniji, je Odbor strokovnjakov Sveta Evrope za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih pripravil 4. evalvacijsko poročilo glede uresničevanja listine v Republiki Sloveniji. Odbor ministrov Sveta Evrope pa je na podlagi evalvacijskega poročila 16. 4. 2014 sprejel priporočila o uresničevanju listine v Sloveniji². Odbor ministrov priporoča, naj slovenski organi oblasti upoštevajo ugotovitve in priporočila odbora strokovnjakov ter zlasti učinkovito ukrepajo, da bi zmanjšali razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave.

¹ Sklic 11. seje Komisije Državnega zbora za narodni skupnosti:

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/izbranaSejaDt?mandat=VI&seja=05%20011.%20Redna&uid=8805A984A72D1B08C1257C9400336A58>

² http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML4_en.pdf.

3 PRAVNE PODLAGE ZA IZVAJANJE DVOJEZIČNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

V začetku leta 1990 sta bila v okviru Sveta Evrope sprejeta doslej edina pravno zavezujoča dokumenta, ki sta posvečena izključno varstvu manjšin oziroma manjšinskega jezika. To sta Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin in Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Nobeden od teh dokumentov pa ni neposredno izvršljiv, saj morajo države podpisnice določila iz teh dokumentov zagotoviti v svoji zakonodaji in s primernimi vladnimi politikami. Na tej podlagi je tudi Državni zbor leta 2000 razglasil Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih, ki ima natančno opredelitev objekta, ki so ga države podpisnice dolžne zaščititi. V tej listini je predstavljena vrsta možnih obveznosti, katere pa bo država tudi dejansko izpolnjevala oziroma uresničevala, pa se odloči vsaka podpisnica pogodbe sama, kar pomeni, da sama določi jezike, za katere bo prevzela obveznosti iz listine. Nobena od držav pa ne zagotavlja pripadnikom manjšin vseh pravic, ki izhajajo iz Okvirne konvencije, po drugi strani pa nekatere države, med njimi tudi Slovenija, zagotavlja pripadnikom manjšin še posebne ustavne pravice, in sicer: zagotavlja pravice skupnostim in ne le posameznim pripadnikom manjšin, zagotavlja predstavništvo v nacionalnih ali lokalnih predstavniških telesih in posebne pravice ne glede na število pripadnikov manjšine in se izrecno obvezuje, da bo gmotno in moralno podpirala uveljavljanje teh pravic.

Pravna ureditev zgodovinskih manjšin je urejena z Ustavo RS v členih 5., 11., 61., 62., 64. Njihov položaj in način uresničevanja pravic so urejeni še v področnih zakonih in drugih predpisih ter pravnih aktih. Pripadniki manjšin so državljani RS, zato je še toliko bolj pomembno, da jim ta zagotavlja poseben položaj v lastnem interesu. Italijanska in madžarska narodna skupnost imata v RS priznane tudi posebne pravice, s katerimi sta pozitivno diskriminirani.

Državni zbor je julija 2013 sprejel tudi Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018 (Uradni list RS, št. 62/13). Vlada zato v okviru resolucije vpenja razreševanje vprašanj dvojezičnega poslovanja in uporabe italijanskega in madžarskega jezika v okviru izvajanja širše jezikovne politike v Sloveniji.

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: Ustava) v 11. členu določa, da je na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina³. Iz te določbe izhaja, da se slovenščina kot uradni jezik uporablja na vsem teritoriju države Slovenije. Na območjih občin, v katerih živita italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, pa je poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Dvoje uradnih jezikov se uporablja torej samo na določenem omejenem območju, kjer živita italijanska oziroma madžarska narodna skupnost. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, so na teh območjih občin dolžni s pripadniki teh skupnosti uradovati v njihovem jeziku.

Javno rabo slovenščine in rabo jezika italijanske in madžarske narodne skupnosti na območju Slovenije, kjer ti skupnosti živita, na podlagi Ustave ureja **Zakon o javni rabi slovenščine** (Uradni list RS, št. 86/04 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZJRS). ZJRS ne ureja neposredno in celovito uporabe jezikov narodnih skupnosti, ampak to vprašanje prepušča področnim zakonom⁴.

³ 11. člen Ustave Republike Slovenije (uradni jezik v Sloveniji) določa:

»Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.«.

⁴ Tako tudi po Odločbi Ustavnega sodišča številka: U-I-380/06-11, z dne 11. 9. 2008, objavljeni v Uradnem listu RS, št. 91/08.

V 3. členu⁵ namreč določa, da se javna raba italijanščine ali madžarščine kot uradnih jezikov zagotavlja na način, kot ZJRS ureja javno rabo slovenščine in v skladu z določbami posameznih področnih zakonov.

Na podlagi ZJRS je Državni zbor julija 2013 sprejel **Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko (2014-2018)** (Uradni list RS, št. 62/13).

Ustavno določbo v zvezi z uradnim jezikom v Sloveniji nadalje organizacijski in postopkovni predpisi državnih organov posebej zakonsko urejajo ter določajo jezik poslovanja⁶. Zakoni ponavljajo ustavno določbo o slovenščini kot uradnem jeziku na vsem teritoriju države in italijanščini oziroma madžarščini na območju, kjer živita avtohtoni narodni skupnosti oziroma dodatno razčlenjujejo in pojasnjujejo obseg in način uporabe uradnega jezika v poslovanju organov.

Tako je v skladu z Ustavo pravica narodnih skupnosti do rabe jezika v državni administraciji opredeljena v **Zakonu o državni upravi** (Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZDU) v drugem odstavku 4. člena⁷ določa, da na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, uprava posluje tudi v jeziku narodne skupnosti. *Uprava mora na teh območjih zagotoviti, da postopek vodi, izdaja pravne in druge akte v slovenščini in v jeziku narodne skupnosti, če stranka uporablja italijanski oziroma madžarski jezik, kar izhaja iz Zakona o splošnem upravnem postopku* (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZUP), ki v 62. členu⁸ med drugim določa, da na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta pri organu poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, upravni postopek teče v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti, če stranka v tem jeziku vloži zahtevo, na podlagi katere se postopek začne oziroma, če stranka to zahteva kadarkoli med postopkom. Podrobneje določila ZUP v zvezi z upravnim poslovanjem vsebinsko razčlenjuje **Uredba o upravnem poslovanju** (Uradni list RS, št. 20/05 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: UUP). Omeniti je še **Pravilnik o izvrševanju uredbe o upravnem poslovanju** (Uradni list RS, št. 75/05 in spremembe), ki pa vsebinsko področja ne

⁵ 3. člen ZJRS (jezik narodnih skupnosti) določa:

»Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, se javna raba italijanščine ali madžarščine kot uradnih jezikov zagotavlja na način, kot ta zakon ureja javno rabo slovenščine in v skladu z določbami posameznih področnih zakonov.«.

⁶ Komentar Ustave RS, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002, str. 161.

⁷ 4. člen ZDU (uradni jezik v upravi) določa:

»(1) Uradni jezik v upravi je slovenščina.

(2) Na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, je uradni jezik v upravi tudi italijanščina oziroma madžarščina. Na teh območjih uprava posluje tudi v jeziku narodne skupnosti. Če stranka v postopku uporablja jezik narodne skupnosti, uprava vodi postopek v jeziku narodne skupnosti in izdaja pravne in druge akte v postopku v slovenščini in v jeziku narodne skupnosti. Pred začetkom postopka mora organ seznaniti stranko s to pravico.

(3) Kadar je upravni organ na prvi stopnji vodil postopek v italijanščini oziroma madžarščini, mora biti tudi drugostopni akt izdan v istem jeziku.«.

⁸ 62. člen ZUP določa:

»(1) Upravni postopek se vodi v slovenskem jeziku. V tem jeziku se vlagajo vloge, pišejo odločbe, sklepi, zapisnik, uradni zaznamki in druga pisanja ter se opravljajo vsa dejanja v postopku.

(2) Na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta pri organu poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik (v nadaljnjem besedilu: jezik narodne skupnosti), upravni postopek teče v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti, če stranka v tem jeziku vloži zahtevo, na podlagi katere se postopek začne oziroma, če stranka to zahteva kadarkoli med postopkom.

(3) Če so v postopku udeležene tudi stranke, ki niso zahtevale postopka v jeziku narodne skupnosti na način iz prejšnjega odstavka, postopek teče v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti.

(4) Kadar organ na območjih lokalnih skupnosti, kjer je uradni jezik poleg slovenskega jezika tudi jezik narodne skupnosti, odloči brez poprejšnjega zaslišanja stranke, izda odločbo v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti, ustno odločbo pa izda v jeziku, ki ga stranka razume.

(5) Pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti imajo v postopku pred organi izven območja, na katerem sta uradna jezika tudi italijanski in madžarski jezik, pravico uporabljati svoj jezik.

(6) Če vloga ni vložena v uradnem jeziku, organ ravnata tako, kot je predpisano za ravnanje za nepopolno oziroma pomanjkljivo vlogo.

(7) Stranke in drugi udeleženci postopka, ki ne znajo jezika, v katerem teče postopek ali ga ne more uporabljati zaradi invalidnosti, imajo pravico spremljati potek postopka po tolmaču. Organ jih je dolžan o tem poučiti.«.

ureja, ampak ureja le konkretna tehnična vprašanja upravnega poslovanja oziroma izvrševanje hierarhično višjega akta, t.j. UUP.

Zakon o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZODPol)⁹, ki ureja organizacijo, delovanje in vodenje policije, posebnosti delovno pravnih razmerij zaposlenih v policiji ter njihove pravice in obveznosti, določa, da je na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, poslovanje policije dvojezično.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, v nadaljnjem besedilu: ZNPPol)¹⁰, ki ureja naloge in pooblastila policije, določa, da morajo za jezikovno sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog policisti upoštevati predpise o slovenščini kot uradnem jeziku ter o rabi italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov na območju občin, v katerih živi avtohtona italijanska oziroma madžarska narodna skupnost.

Zakon o osebnem imenu (Uradni list RS, št. 20/06) v 5. členu določa, da se osebno ime pripadnika italijanske ali madžarske narodne skupnosti, vpiše v matični register v italijanski oziroma madžarski pisavi in obliki, če se pripadnik narodne skupnosti ne opredeli drugače. Nabor črk in znakov za vpis podatkov v matični register določa **Pravilnik o izvrševanju zakona o matičnem registru** (Uradni list RS, št. 40/05 in 69/09), ki v 12. členu določa, da se osebna imena v matični register vpišejo v izvorni obliki, pri čemer se upošteva razpoložljiv nabor črk in znakov, ki zagotavlja zapis osebnih imen v italijanskem in madžarskem jeziku. Navedeno se kaže kot naravna zaokrožitev pravice pripadnikov narodnih skupnosti do rabe njihovega maternega jezika. Zapis osebnega imena v matičnem registru pa predstavlja osnovo za nadaljnjo uporabo uradne oblike osebnega imena, tako na identifikacijskih dokumentih, kot v uradnih potrdilih in izpiskih ter v uradnih evidencah, ki uporabljajo podatke iz matičnega registra oziroma Centralnega registra prebivalstva. **Zakon o matičnem registru** (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo) v petem odstavku 23. člena določa tudi, da se na območjih, določenih z zakonom, kjer živi avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, izdajajo izpiski in potrdila iz matičnega registra v slovenščini in v jeziku narodne skupnosti.

Pravica do uporabe jezika narodnih skupnosti je zagotovljena tudi v **Zakonu o osebni izkaznici** (Uradni list RS, št. 35/11, v nadaljnjem besedilu: ZOIzk), ki v 7. členu določa, da se obrazci osebnih izkaznic tiskajo v slovenščini in angleščini, na območjih, kjer avtohtono živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, pa tudi v italijanščini oziroma madžarščini.

Z **Zakonom o potnih listinah** (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljnjem besedilu: ZPLD-1) je določeno, da se obrazci potnih listin tiskajo v slovenščini, angleščini in francoščini. Na območjih, določenih z zakonom, kjer avtohtono živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, pa se obrazci potnih listin tiskajo tudi v italijanščini ali madžarščini (13. člen, ZPLD-1).

⁹ 80. člen ZODPol (dvojezično poslovanje policije na območjih občin, v katerih živi avtohtoni narodni skupnosti) določa:

»(1) Na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, je poslovanje policije dvojezično. Delovna mesta, kjer je v skladu z zakonom o javnih uslužbencih potrebno znanje jezika narodnih skupnosti, in nivo znanja jezika narodnih skupnosti ob predhodnem soglasju narodnih skupnosti določi minister.

(2) Za delovna mesta iz prejšnjega odstavka policija zagotavlja usposabljanje za pridobitev znanja jezika narodnih skupnosti.«

¹⁰ 19. člen ZNPPol (sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog) določa:

»Za jezikovno sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog morajo policisti upoštevati predpise o slovenščini kot uradnem jeziku ter o rabi italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov na območju občin, v katerih živi avtohtona italijanska oziroma madžarska narodna skupnost. Pri ustnem sporazumevanju z osebami, ki ne znajo slovenščine, policisti lahko uporabljajo tudi drug jezik, ki ga oseba razume, sicer pa tolmača. Gluhi osebi pripada pravica do tolmača skladno z zakonom, ki ureja uporabo slovenskega znakovnega jezika.«

Poleg osebne izkaznice in potnih listin (ti dve listini sta trojezični – slovenščina, angleščina, italijanščina oziroma madžarščina) so dvojezična vozniška in prometna dovoljenja, zdravstvene izkaznice, orožne listine ter vojaške knjižice.

Z Zakonom o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 98/13) je v 6. točki tretjega odstavka 27. člena izrecno napisano, da se volilni imeniki za volišča no območju, na katerem živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda tudi pripadniki avtohtone italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, sestavijo poleg v slovenskem, tudi v italijanske oziroma madžarskem jeziku. Enako velja pravilo dvojezičnosti tudi za izdajo volilne karte, za državljana, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na območju, določenem z zakonom, kjer živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, kar določa drugi odstavek 37. člena navedenega zakona.

Zaradi varstva pravic narodnih skupnosti tudi drugi **področni zakoni** (s področja kulture, izobraževanja, zdravstvene dejavnosti, lekarniške dejavnosti, kmetijstva, sodišč, tožilstva, policije, medijev itd.) izrecno določajo poslovanje s strankami tudi v jeziku narodnih skupnosti. Nekateri posebni zakoni, v skladu s katerimi morajo organi, javni zavodi, javne agencije, javni skladi, javni gospodarski zavodi ali druge osebe javnega prava poslovati tudi v jeziku narodnih skupnosti, so navedeni v nadaljevanju.

Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZKnj-1)¹¹, ki ureja javno službo na področju knjižnične dejavnosti, določa, da splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.

Zakon o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08, v nadaljnjem besedilu: ZPacP)¹² v 19. členu določa način sporazumevanja. Pacient ima pravico, da zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci z njim govorijo ali drugače komunicirajo v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti na območjih lokalnih skupnosti, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik.

Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZZDej)¹³, ki ureja vsebino in opravljanje zdravstvene dejavnosti, določa, da mora zdravstveni delavec in zdravstveni sodelavec, ki opravlja svoje delo v neposrednem stiku z bolniki, obvladati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZZdrS)¹⁴ v 11. členu določa, da zdravnik pri opravljanju

---

¹¹ 25. člen ZKnj-1 (splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih) določa:

»(1) Splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Te knjižnice zagotavljajo pripadnikom teh skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.

(2) Splošne knjižnice iz prejšnjega odstavka pripravijo program dejavnosti v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti.«.

¹² 19. člen ZPacP (način sporazumevanja) določa:

»Pacient ima pravico, da zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci z njim govorijo ali drugače komunicirajo v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti na območjih lokalnih skupnosti, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik.«

¹³ 63. člen ZZDej določa:

»(1) Zdravstveni delavec in zdravstveni sodelavec, ki opravlja svoje delo v neposrednem stiku z bolniki, mora obvladati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

(2) Izpolnjevanje pogoja iz prejšnjega odstavka se dokazuje z javnim spričevalom o končani srednji šoli ali s potrdilom izobraževalnega zavoda.«.

¹⁴ 11. člen ZZdrS določa: »Zdravnik uporablja pri opravljanju zdravniške službe slovenski jezik, na dvojezičnem mešanem območju italijanske in madžarske narodne skupnosti pa uporablja tudi italijanski oziroma madžarski jezik.«

zdravniške službe uporablja slovenski jezik, na dvojezičnem mešanem območju italijanske in madžarske narodne skupnosti pa uporablja tudi italijanski oziroma madžarski jezik.

Zakon o opravljanju zdravstvenih poklicev v Republiki Sloveniji za državljane drugih držav članic Evropske unije (Uradni list RS, št. 86/02 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZOZPEU)¹⁵ v zvezi z uporabo jezika določa, da tuji zdravstveni delavec pri svojem delu uporablja slovenski jezik, na območju italijanske ali madžarske narodne skupnosti pa tudi italijanski ali madžarski jezik.

Zakon o priznavanju poklicnih kvalifikacij zdravnik, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine in doktor dentalne medicine specialist (Uradni list RS, št. 107/10, v nadaljnjem besedilu: ZPPKZ)¹⁶ glede opravljanja zdravniške službe določa, da mora oseba pred zaposlitvijo predložiti dokazilo o znanju slovenskega jezika, na območju občin, na katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi dokazilo o znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika v skladu s stopnjo znanja jezika, ki ga za posamezna delovna mesta določi izvajalec zdravstvene dejavnosti.

V skladu z **Zakonom o lekarniški dejavnosti** (Uradni list RS, št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljnjem besedilu: ZLD)¹⁷ lekarno lahko vodi magister farmacije, ki poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja obvlada slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZOFVI)¹⁸ za zaposlene v

---

¹⁵ 3. člen ZOZPEU (uporaba jezika) določa:

»(1) Tuji zdravstveni delavec uporablja pri svojem delu slovenski jezik, na območju italijanske ali madžarske narodne skupnosti pa tudi italijanski ali madžarski jezik.

(2) Delodajalec v svojih aktih določi stopnjo znanja jezika iz prejšnjega odstavka in način preverjanja izpolnjevanja tega pogoja za posamezna delovna mesta.

(3) Vlada pripravi standarde o stopnji potrebnega znanja slovenskega jezika za orientacijska delovna mesta.«.

¹⁶ 29. člen ZPPKZ (jezik) določa:

»Kandidat oziroma vlagatelj, ki mu je bila izdana odločba o priznanju poklicne kvalifikacije zdravnik, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine in doktor dentalne medicine specialist pred zaposlitvijo pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti, ki mu je dal ponudbo za delo, predloži dokazilo o znanju slovenskega jezika, na območju občin, na katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi dokazilo o znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika v skladu s stopnjo znanja jezika, ki ga za posamezna delovna mesta določi izvajalec zdravstvene dejavnosti.«.

¹⁷ 7. člen ZLD določa:

»(1) Lekarno lahko vodi magister farmacije, ki poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja izpolnjuje še naslednje pogoje:

– ima opravljen strokovni izpit;

– obvlada slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti;

– mu ni s pravnomočno sodbo sodišča prepovedano opravljanje poklica oziroma lekarniške dejavnosti.

(2) Izpolnjevanje pogoja iz druge alineje prejšnjega odstavka se dokazuje z javnim spričevalom o končani srednji šoli ali potrdilom izobraževalnega zavoda.«.

¹⁸ 92. člen ZOFVI (zaposleni v vrtcu in šoli) določa:

»(1) Vzgojno-izobraževalno in drugo strokovno delo v javnem vrtcu oziroma šoli opravljajo vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev, učitelji, predavatelji višjih šol, svetovalni delavci, knjižničarji in drugi strokovni delavci, ki z njimi sodelujejo pri izvajanju strokovnih nalog, potrebnih za nemoteno delovanje vrtca oziroma šole (v nadaljnjem besedilu: strokovni delavci).

(2) Strokovni delavci izvajajo vzgojno-izobraževalno delo v skladu z zakonom in javno veljavnimi programi tako, da zagotavljajo objektivnost, kritičnost in pluralnost ter so pri tem strokovno avtonomni.

(3) Strokovni delavci morajo obvladati slovenski knjižni jezik, imeti ustrezno izobrazbo, določeno s tem zakonom in drugimi predpisi, ter opravljen strokovni izpit v skladu s tem zakonom.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka mojstrom, ki izobražujejo vajence, ni potrebno opravljati strokovnega izpita v skladu s tem zakonom.

(5) Znanje slovenskega knjižnega jezika se preverja pri strokovnem izpitu. Pri učiteljih, ki niso diplomirali na slovenskih univerzah, se znanje slovenskega knjižnega jezika preverja ob prvi namestitvi.

(6) Izobrazbo za strokovne delavce, v primerih, ko to določa zakon, pa tudi stopnjo izobrazbe, določi minister, potem, ko si je pridobil mnenje pristojnega strokovnega sveta. Ustrezne delovne izkušnje ter kriterije za vidne dosežke na strokovnem področju za pridobitev naziva predavatelj višje šole določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

(7) V vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje in za vzgojo in izobraževanje v jeziku narodne skupnosti, morajo imeti strokovni delavci izobrazbo, določeno s tem zakonom in drugimi predpisi, opravljen strokovni izpit ter izpolnjevati druge pogoje v skladu s posebnimi predpisi.

vrtcu in šoli določa, da morajo imeti izobrazbo, določeno s sistemizacijo delovnih mest, obvladati morajo slovenski jezik, v vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje, pa tudi jezik narodne skupnosti¹⁹.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZPIMVI)²⁰ med drugim določa, da v dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika.

Zakon o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZŽiv)²¹ za fizične osebe, ki izvajajo naloge javne službe po tem zakonu in opravljajo svoje delo v

---

(8) Strokovna, administrativna, tehnična in druga dela opravljajo delavci, določeni s sistemizacijo delovnih mest.

(9) Delavci iz prejšnjega odstavka morajo imeti izobrazbo, določeno s sistemizacijo delovnih mest, obvladati morajo slovenski jezik, v vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje, pa tudi jezik narodne skupnosti.«

¹⁹ Pravne podlage, ki se nanašajo na vzgojo in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti:

Skupno

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe),
- Uredba o merilih za oblikovanje javne mreže osnovnih šol, javne mreže osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javne mreže glasbenih šol (Uradni list RS, št. 16/98 in spremembe),
- Uredba o izobešanju zastave Republike Slovenije v vzgojno-izobraževalnih zavodih (Uradni list RS, št. 47/08),
- Pravilnik o sofinanciranju šolskih tekmovanj (Uradni list RS, št. 31/08),
- Pravilnik o potrjevanju učbenikov (Uradni list RS, št. 57/06 in spremembe),
- Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01 in spremembe),
- Pravilnik o preizkusu znanja učnega jezika na narodno mešanih območjih (Uradni list RS, št. 100/06),

Vrtci

- Zakon o vrtcih (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe),

Osnovne šole

- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe),
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole v dvojezičnih osnovnih šolah in šolah z italijanskim učnim jezikom (Uradni list RS, št. 75/05 in spremembe),
- Pravilnik o smeri izobrazbe učiteljev v devetletni dvojezični osnovni šoli in devetletni osnovni šoli z italijanskim učnim jezikom (Uradni list RS št. 35/06),

Srednje šole

- Zakon o gimnazijah (Uradni list RS št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo),
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS št. 79/06),
- Zakon o maturi (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo),
- Pravilnik o normativih in standardih v srednjih šolah z italijanskim učnim jezikom (Uradni list RS, št. 85/03 in spremembe)
- Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov v srednjih šolah z italijanskim učnim jezikom (Uradni list RS, št. 78/04)
- Pravilnik o splošni maturi (Uradni list RS, št. 29/08 in spremembe)
- Pravilnik o poklicni maturi (Uradni list RS, št. 44/08 in spremembe)
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v srednješolskem izobraževanju (Uradni list RS, št. 44/08 in spremembe).

²⁰ ZPIMVI določa:

»14. člen

(posebni pogoji)

(1) V vrtcih in šolah z italijanskim učnim jezikom opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo italijanski jezik kot učni jezik.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za učitelje, ki poučujejo slovenski jezik.

(3) V dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika. (4) Dvojezični vrtec oziroma dvojezična šola mora pri zaposlovanju skrbeti za sorazmerno zastopanost strokovnih delavcev iz vrst slovenskega naroda in madžarske narodne skupnosti.

15. člen

(znanje učnega jezika)

(1) Strokovni delavec obvlada italijanski jezik kot učni jezik, če je končal osnovno in srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom ali si je pridobil predpisano izobrazbo v italijanskem jeziku.

(2) Strokovni delavec obvlada madžarski jezik kot učni jezik, če je končal program dvojezične srednje šole ali fakultativnega pouka madžarskega jezika na srednji šoli ter fakultativnega pouka madžarskega jezika na visoki ali univerzitetni ravni in si je pridobil predpisano izobrazbo v slovenskem ali madžarskem jeziku.

(3) Delavec, ki ne izpolnjuje pogojev iz prvega in drugega odstavka tega člena lahko dokaže, da obvlada učni jezik, če opravi preizkus znanja tega jezika. Obseg, vsebino in način preizkusa določi minister, pristojen za šolstvo.«

²¹ 101. člen ZŽiv (izvajalci strokovnih nalog) določa:

»(1) Fizične osebe, ki izvajajo strokovne naloge po tem zakonu (kontrolorji, selekcionerji, nadkontrolorji, ocenjevalci domačih živali in podobno), morajo imeti znanja s področja živinoreje in opravi preizkus znanja.

(2) Fizične osebe, ki opravljajo najzahtevnejše strokovne naloge iz tega zakona (vodenje izvajanja rejskih programov, napovedovanje plemenskih vrednosti domačih živali, postopki testiranja), morajo imeti univerzitetno izobrazbo zootehniške ali druge podobne smeri in opravi preizkus znanja.

neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe določa, da morajo obvladati in uporabljati slovenski jezik, na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi jezik narodne skupnosti.

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZKme-1)²² v zvezi z izvajanjem nalog javne službe na področju kmetijstva določa, da mora oseba, ki opravlja strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, obvladati in uporabljati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZS) v 5. členu določa, da na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, sodišča poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja italijanski oziroma madžarski jezik. Kadar sodišče višje stopnje odloča o pravnih sredstvih v zadevah, v katerih je sodišče nižje stopnje vodilo postopek tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, izda odločbo tudi v prevodu v italijanski oziroma madžarski jezik.

Predmetno določbo ZS konkretizira tudi **Sodni red** (Uradni list RS, št. 17/95 in spremembe), v katerem je v 60. členu zapisano, da morajo sodišča na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost in na katerih je z ustavo in zakonom določena enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika, zagotoviti enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika v skladu z zakonom, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja italijanski oziroma madžarski jezik. Izpostaviti pa velja tudi določbo 68. člena Sodnega reda, ki določa, da ministrstvo, pristojno za pravosodje, skrbi za izobraževanje sodnikov in sodnega osebja za vodenje dvojezičnih postopkov. Dvojezično postopek namreč lahko vodi le sodnik oziroma strokovni sodelavec, ki ima v Republiki Sloveniji pridobljen strokovni naslov ustrezne smeri iz italijanskega ali madžarskega oziroma je končal enakovredno izobraževanje v tujini ali je pridobil javno veljavno listino za višjo raven znanja italijanskega ali madžarskega jezika na podlagi javno veljavnega izobraževalnega programa ali če je vpisan v seznam stalnih sodnih tolmačev za enega od obeh jezikov. Na sodiščih, kjer ni sodnikov, ki bi aktivno obvladali italijanski oziroma madžarski jezik, se dvojezični postopki vodijo s pomočjo sodnega tolmača.

Rabo jezika narodnih skupnosti je mogoče najti tudi v **Zakonu o notariatu** (Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZN), ki v 13. členu določa, da se na območjih, kjer sta uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina, sestavlja notarske listine v madžarskem in italijanskem jeziku, če stranka uporablja katerega od

---

(3) Fizične osebe iz prvega in drugega odstavka tega člena imajo pravico in dolžnost, da se stalno strokovno izpopolnjujejo in opravljajo preverjanja znanja vsakih pet let. Programe in izvajalce programov strokovnega izpopolnjevanja potrdi minister. Pravne osebe, ki opravljajo preizkuse znanja oziroma preverjanja znanja, morajo voditi evidenco oseb, ki so opravile takšne preizkuse oziroma preverjanja.

(4) Fizične osebe, ki izvajajo naloge javne službe po tem zakonu in opravljajo svoje delo v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, morajo obvladati in uporabljati slovenski jezik, na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi jezik narodne skupnosti.

(5) Minister predpiše obvezne vsebine in najmanjši obseg strokovnega izpopolnjevanja ter postopek in način preizkusov in preverjanja znanja po tem členu.«.

²² 121. člen Zkme-1 (osebe, ki izvajajo naloge javne službe) določa:

»(1) Strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe na področju kmetijstva lahko opravljajo le osebe, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo, so strokovno usposobljene za opravljanje dela na določenem delovnem mestu in izpolnjujejo druge pogoje, določene s predpisi.

(2) Podrobnejše pogoje glede strokovne izobrazbe in drugih zahtev, ki jih mora izpolnjevati oseba, da lahko opravlja strokovno delo pri izvajanju javne službe na področju kmetijstva, predpiše minister.

(3) Oseba, ki opravlja strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, mora obvladati in uporabljati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

(4) Osebi, ki pri opravljanju strokovnega dela v okviru izvajanja storitev javne službe pride v stik z okuženo živaljo, rastlino ali drugimi predmeti, s katerimi se lahko prenese kužno obolenje ali zastupitev, se prizna morebitna okužba s to boleznijo za poklicno obolenje, če gre za dokazano trajno obolenje zaradi stika s to živaljo, rastlino ali drugimi predmeti.«.

omenjenih jezikov. Skladno z Zakonom o državnem tožilstvu ta na območjih, kjer živita avtohtona italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če teče postopek pred sodiščem ali drugim državnim organom v tem jeziku ali če stranka uporablja ta jezik.

Zakon o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 58/11 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZDT-1) določa, da na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja ta jezik.²³ Za imenovanje državnega tožilca, ki bo opravljal državnotožilsko službo na mestu, za katero je skladno z odredbo o številu mest državnih tožilcev v razpisu določeno znanje italijanskega oziroma madžarskega jezika, se poleg ostalih pogojev določi tudi pogoj višje ravni znanja tega jezika.²⁴ Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej predvidi ustrezno število mest državnotožilskega osebja, ki izkazuje višjo raven znanja teh jezikov.²⁵ Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej določi število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se na teh državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, za katere se zahteva izkaz višje ravni znanja teh jezikov.²⁶ Kandidati za poravnalce morajo izkazati visoko raven aktivnega znanja slovenščine, na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi višjo raven znanja jezika narodne skupnosti.²⁷

²³ 15. člen ZDT-1 (jezik poslovanja) določa:

»(1) Državna tožilstva poslujejo v slovenskem jeziku.

(2) Na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja ta jezik.

(3) Stroški, povezani z uporabo jezika pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti pri poslovanju državnih tožilstev, se izplačajo iz sredstev za delo državnega tožilstva.«

²⁴ 23. člen ZDT-1 (splošni in posebni pogoji) določa:

»(1) Za državnega tožilca je lahko imenovan, kdor izpolnjuje splošne pogoje za izvolitev v sodniško funkcijo po zakonu, ki ureja sodniško službo (v nadaljnjem besedilu: splošni pogoji), ter posebne pogoje za imenovanje na državnotožilsko mesto, ki jih določa ta zakon.

(2) Za imenovanje državnega tožilca, ki bo opravljal državnotožilsko službo na mestu, za katero je skladno z odredbo o številu mest državnih tožilcev v razpisu določeno znanje italijanskega oziroma madžarskega jezika, se poleg pogojev iz prejšnjega odstavka določi tudi pogoj višje ravni znanja tega jezika.«

²⁵ 136. člen ZDT-1 (državnotožilsko osebje) določa:

»(1) Državnotožilsko osebje so generalni direktor, direktorji, strokovni sodelavci, pripravniki in drugi javni uslužbenci državnega tožilstva.

(2) Število in vrste delovnih mest državnotožilskega osebja za posamezno državno tožilstvo se določijo v skladu s predpisi, ki urejajo kadrovske načrte za pravosodne organe.

(3) Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej predvidi ustrezno število mest državnotožilskega osebja, ki izkazuje višjo raven znanja teh jezikov.

(4) Državnotožilsko osebje mora med stavko opravljati vsa dela in naloge, ki zagotavljajo nemoteno delovanje državnega tožilstva v zadevah, ki so po naravi stvari prednostne, nujne, hitre, vezane na zakonske ali drugačne roke oziroma na delo drugih organov ter druge naloge, s katerimi se preprečuje nastanek škode za postopke, v katerih deluje ali sodeluje državno tožilstvo.

(5) V okviru izobraževalnih programov morajo vsi javni uslužbenci državnega tožilstva v enem letu po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi pred komisijo Centra za izobraževanje v pravosodju (izpitna komisija) opraviti izpit iz poznavanja določil Državnotožilskega reda. Opravljanje izpita je za javne uslužbence državnega tožilstva brezplačno. Izpitno komisijo sestavljata dva predstavnika ministrstva in en državni tožilec.

(6) Če javni uslužbenec izpita ne opravi uspešno tudi pri ponovnem preizkusu v nadaljnjih treh mesecih, se šteje, da ne izpolnjuje pogojev za delovno mesto, ki ga zaseda.

(7) Center za izobraževanje v pravosodju zaradi zagotavljanja izvedbe izpitov, spremljanja stanja glede izvajanja izpitov in izdajanja ustreznih potrdil obdeluje podatke o kandidatih oziroma kandidatkah za opravljanje izpita ter o opravljenih izpiti v zbirki osebnih podatkov, ki vsebuje: osebno ime kandidata oziroma kandidatke, datum in kraj rojstva, stalno oziroma začasno prebivališče, čas vložitve prijave k izpitu, podatek o uspešno ali neuspešno opravljenem izpitu.

(8) Minister s podzakonskim aktom predpiše program in način opravljanja izpita iz poznavanja določil Državnotožilskega reda.«

²⁶ 141. člen ZDT-1 (število mest) določa:

»(1) Število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se pri posameznih državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, določi minister z odredbo na predlog generalnega državnega tožilca v soglasju z Vlado Republike Slovenije, po predhodnem mnenju Državnotožilskega sveta.

(2) V odredbi iz prejšnjega odstavka se pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, posebej določi število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se na teh državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, za katere se zahteva izkaz višje ravni znanja teh jezikov.

(3) Odredba se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«

²⁷ 208. člen ZDT-1 (pogoji za imenovanje) določa:

Določbe o rabi jezika italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti vsebuje tudi procesna zakonodaja. Tako **Zakon o kazenskem postopku** (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe) določa, da če je pri sodišču v skladu z ustavo v uradni rabi tudi jezik italijanske ali madžarske narodne skupnosti, lahko na način, določen z zakonom, kazenski postopek teče tudi v jeziku te narodne skupnosti. Prav tako lahko pripadniki teh narodnih skupnosti podajajo vloge v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če je pri sodišču jezik te narodne skupnosti v uradni rabi. Sodišče, pri katerem je v uradni rabi tudi italijanski oziroma madžarski jezik, vroča vabila tudi v tem jeziku, če se postopek vodi v obeh uradnih jezikih, pa v obeh jezikih vroča tudi odločbe in druga pisanja. **Zakon o pravnem postopku** (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe) omogočata, da stranke in drugi udeleženci v postopku vlagajo sodišču tožbe, pritožbe in druge vloge v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti, ki je pri sodišču v uradni rabi. Ob navedenem velja poudariti, da se stroški, povezani z uporabo jezika pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti pred sodišči, krijejo iz proračuna.

Zakon o medijih (Uradni list RS št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZMed) določa, da je odgovorni urednik lahko oseba, ki ima izkaz o aktivnem znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika, v primeru ko gre za medij madžarske ali italijanske narodne skupnosti.²⁸

Zakon o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZVPot) določa, da mora podjetje s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa tudi v jeziku narodne skupnosti. Minister, pristojen za gospodarstvo, s pravilnikom podrobneje določi procese poslovanja, v katerih mora podjetje na območjih, kjer avtohtono živita italijanska in madžarska narodna skupnost, uporabljati tudi jezik narodne skupnosti.²⁹

»(1) Kandidat za poravnalca mora izpolnjevati te pogoje:

1. da je državljan Republike Slovenije ali države članice Evropske unije ali države članice Evropskega gospodarskega prostora ter izkaže visoko raven aktivnega znanja slovenščine, na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi višjo raven znanja jezika narodne skupnosti;
  2. da je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost;
  3. da ima v Republiki Sloveniji zaključeno najmanj visokošolsko izobraževanje prve stopnje ali je končal enako raven izobraževanja v tujini, priznано v skladu z Zakonom o priznavanju in vrednotenju izobraževanja;
  4. da poda izjavo, da bo v primeru imenovanja zagotovil opremo in prostore, ki bodo potrebni in primerni za opravljanje poravnavanja;
  5. da je osebno primeren za opravljanje poravnavanja;
  6. da je ob prijavi dopolnil 30 let.
- (2) Za opravljanje poravnavanja ni osebno primeren tisti, za katerega je na podlagi dosedanjega dela, ravnanja ali obnašanja utemeljeno sklepati, da poravnavanja ne bo opravljal strokovno, pošteno ali vestno ali da kot poravnalec ne bo varoval ugleda instituta poravnavanja in nepristranskosti, ali ki je bil obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno neveden opravlјati poravnavanje.
- (3) Poravnalci se morajo strokovno izpopolnjevati v okviru izobraževalnih dejavnosti, ki jih organizira Center za izobraževanje v pravosodju ali drug državni organ, pooblaščen organizacija ali strokovno združenje.«.

²⁸ 19. člen ZMed določa:

»(1) Odgovorni urednik je lahko oseba, ki:

- ima izkaz o aktivnem znanju slovenskega jezika, če ni državljan Republike Slovenije;
- ima izkaz o aktivnem znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika, v primeru ko gre za medij madžarske ali italijanske narodne skupnosti;
- je poslovno sposobna;
- ji ni izrečena prepoved opravljanja poklica, dejavnosti ali javnega nastopanja.

(2) Določbi prve in druge alineje prejšnjega odstavka ne veljata, če se programske vsebine razširjajo v tujem jeziku v skladu s prvim odstavkom 5. člena tega zakona.

(3) Odgovorni urednik ne more biti oseba, ki po ustavi ali zakonu uživa imuniteto.«.

²⁹ 2. člen ZVPot določa:

»(1) Podjetje mora s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa tudi v jeziku narodne skupnosti. Pri tem mora v pisnih sporočilih uporabljati celotno ime svoje firme in sedež. Pri označevanju izdelkov mora potrošniku v slovenskem jeziku posredovati potrebne informacije glede značilnosti, prodajnih pogojev, uporabe in namembnosti izdelka. Pri tem lahko uporablja tudi splošno razumljive simbole in slike.

(2) Procese poslovanja, v katerih mora podjetje na območjih, kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, uporabljati tudi jezik narodne skupnosti, podrobneje določi minister, pristojen za gospodarstvo.

Skladno z določili ZVPot in **Pravilnikom o uporabi jezikov narodnih skupnosti v procesih poslovanja podjetij s potrošniki na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost** (Uradni list RS, št. 78/08) mora podjetje na območjih, kjer avtohtono živita italijanska in madžarska narodna skupnost s potrošniki uporabljati poleg slovenskega tudi jezik narodne skupnosti le v naslednjih procesih poslovanja:

- pri podajanju osnovnih informacij glede značilnosti, prodajnih pogojev, namembnosti, sestave in uporabe izdelka ali storitve;
- v cenikih, če so predpisani s posebnim zakonom;
- v obvestilih o obratovalnih časih.

Znanje jezikov narodnih skupnosti kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta

Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZJU) v 17. členu vsebuje določbo glede znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta, in sicer se člen glasi:

»17. člen (posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta)

Za delovna mesta javnih uslužbencev, ki morajo na podlagi zakona kot uradni jezik uporabljati tudi jezik narodne skupnosti, se kot pogoj določi tudi znanje tega jezika.«.

Glede na to, da ta določba sodi v splošni oziroma prvi del zakona, ki velja za vse javne uslužbence javnega sektorja³⁰, navedeno predstavlja splošno obvezo, da se v vseh primerih, kjer je zaradi varstva pravic narodnih skupnosti na podlagi področnih zakonov določeno poslovanje s strankami tudi v jeziku narodnih skupnosti, to odrazi tudi v pogojih za zasedbo delovnega mesta³¹. Z zakoni se določi, kateri javni uslužbenec in na kakšen način mora uporabljati jezik narodne skupnosti kot uradni jezik.

Upošteva se zgoraj navedeno pravno podlago in področne predpise (zakone in podzakonske predpise) se torej v organih, ki delujejo na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost in na katerih je z ustavo in z zakonom določena enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika, pri posameznem delovnem mestu, kjer je to zaradi nalog na delovnem mestu potrebno, kot posebni pogoj za zasedbo delovnih mest določi tudi znanje italijanščine oziroma madžarščine, ki štejeta kot uradni jezik in uprava na teh območjih posluje tudi v obeh jezikih narodnih skupnosti. Le z izpolnjevanjem posebnega pogoja znanja jezika narodne skupnosti je namreč na takšnem delovnem mestu mogoče opravljati pričakovano delo skladno z zahtevami delovnega procesa.

---

(3) Podjetje lahko v pisnih sporočilih, ki niso namenjena individualno določenemu potrošniku, uporablja tudi skrajšano firmo, če je s skrajšano firmo vpisano v register, in kraj, kjer posluje, ali naslov spletnih strani, če je iz njih nedvoumno razvidna identifikacija podjetja.

(4) Poleg podatkov iz prejšnjih dveh odstavkov je dolžan ponudnik storitev informacijske družbe omogočiti tudi enostaven, neposreden in stalen dostop do:

- svojih podatkov, vključno s svojim elektronskim naslovom,
- podatkov o vpisu v register oziroma drugo javno evidenco z navedbo registra oziroma evidence in številke vpisa,
- naziva pristojnega državnega organa, zbornice ali druge nadzorne organizacije, če za svojo dejavnost potrebuje posebno dovoljenje,
- naziva poklicne zbornice oziroma združenja, poklicnega naziva in države, v kateri je bil ta podeljen, ter napolnil na veljavna poklicna pravila te države in načinov dostopa do njih, če gre za poklic oziroma dejavnost, za katera so predpisani posebni pogoji ali obvezno združevanje v zbornice ali podobna združenja,
- podatkov o obveznosti plačila davka na dodano vrednost in s tem povezanih predpisanih podatkov.«.

³⁰ 17. člen ZJU spada v prvi del tega zakona, ki velja za celotni javni sektor. Javni sektor na podlagi drugega odstavka 1. člena ZJU sestavljajo državni organi in uprave samoupravnih lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi, javni zavodi in javni gospodarski zavodi ter druge osebe javnega prava, če so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna lokalne skupnosti.

³¹ Komentar zakonov s področja uprave, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti, Ljubljana, 2004, str. 89.

Navedeni posebni pogoji za zasedbo delovnega mesta se določijo v sistemizaciji delovnih mest. Akt o sistemizaciji delovnih mest je akt delodajalca, ki v okviru notranje organizacije glede na vrsto in obseg ter zahtevnost nalog določa delovna mesta, ki so potrebna za izvajanje nalog. Upošteva veljavne pravne podlage ter upošteva področne predpise (zakone in podzakonske akte) predstojnik pripravi akt o sistemizaciji delovnih mest, v katerem glede na vsebino, zahtevnost in obseg nalog s svojega delovnega področja določi konkretna delovna mesta in pogoje za zasedbo teh delovnih mest.

ZJU v 21. členu določa, da se pri vsakem delovnem mestu v sistemizaciji določijo najmanj opis nalog in pogoji za zasedbo delovnega mesta. Skladno s tem se v sistemizacijah delovnih mest organov, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov, javnih gospodarskih zavodov in drugih oseb javnega prava, ki morajo skladno s posebnimi zakoni poslovati tudi v jeziku narodne skupnosti, mora kot pogoj za zasedbo delovnih mest javnih uslužbencev, ki bodo zagotavljali tako poslovanje, določiti tudi znanje takega jezika. Nadalje tudi **Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih** (Uradni list RS, št. 58/03 in spremembe, v nadaljnjem besedilu: Uredba), ki ureja vsebino sistemizacije delovnih mest, v 46. členu³² (vsebina sistemizacije delovnih mest) določa, da se pri posameznih delovnih mestih v sistemizaciji navede opis nalog in pogoje za opravljanje dela na konkretnem delovnem mestu.

Ministrstvo, pristojno za javno upravo natančneje to področje spremlja v organih državne uprave³³, ker je pristojno za pripravo mnenj k aktom o sistemizaciji delovnih mest organov državne uprave. V preostalem delu javnega sektorja ministrstvo ne spremlja aktov o sistemizaciji delovnih mest, ampak je to pristojnost resornih ministrstev in organov javnih zavodov ter javnih agencij.

Določitev dodatka za dvojezičnost

Dodatki so del plače javnega uslužbenca za posebne pogoje, nevarnost in obremenitve, ki niso upoštevane pri vrednotenju zahtevnosti delovnega mesta, naziva ali funkcije. Vrste dodatkov, med katere spada tudi dodatek za dvojezičnost, določa Zakon o sistemu plač v javnem sektorju. Dodatki se izplačujejo v višini določeni z zakonom, uredbo vlade ali kolektivno pogodbo za javni sektor.

---

³² 46. člen Uredbe (vsebina sistemizacije delovnih mest) določa:

»(1) V sistemizaciji delovnih mest se določi število in vrsto uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mest po organizacijskih enotah, vključno z delovnimi mesti za določen čas in delovnimi mesti pripravnikov. Če je v isti organizacijski enoti več enakih delovnih mest, se v sistemizaciji delovnih mest navede število teh delovnih mest.

(2) Pri posameznih delovnih mestih se v sistemizaciji navede:

- opis nalog v skladu s 44. členom te uredbe,
- pogoje za opravljanje dela na delovnem mestu,
- tarifni razred, plačno skupino in podskupino ter plačni razred delovnega mesta oziroma naziva in dodatke k osnovni plači,
- ali se delo opravlja s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa,
- morebitne posebnosti glede razporeditve delovnega časa,
- katerih nalog skladno s predpisi ne smejo opravljati ženske in mladina,
- katere naloge lahko opravljajo invalidi,
- oznaka skupine, v katero spada delovno mesto glede na oceno tveganja skladno z zakonom, ki ureja varstvo in zdravje pri delu,
- morebitna posebna pooblastila,
- morebitno dodatno obvezno pokojninsko zavarovanje,
- pooblastilo za dostop do tajnih podatkov,
- po potrebi druge posebnosti delovnega mesta.

(3) Če gre za uradniško delovno mesto ali položaj, se v sistemizaciji delovnih mest določi tudi nazive, v katerih se lahko skladno s predpisi opravlja delo na tem delovnem mestu.

(4) Pogoji za opravljanje dela na uradniškem delovnem mestu, plačni in drugi elementi, ki so odvisni od naziva, v katerem se naloge na delovnem mestu opravljajo, se določijo ob nazivih, v katerih se lahko opravljajo naloge na delovnem mestu

(5) Pri posameznem položaju se v sistemizaciji navede tudi opis vodstvenih nalog.«.

³³ Organe državne uprave v skladu z 2. točko 6. člena ZJU predstavljajo ministrstva, organi v sestavi ministrstva, vladne službe in upravne enote.

Javnim uslužbencem, ki delajo na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je italijanski ali madžarski jezik tudi uradni jezik, in če je znanje jezika narodne skupnosti pogoj za opravljanje dela, na podlagi **Zakona o sistemu plač v javnem sektorju** (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljnjem besedilu: ZSPJS) pripada dodatek za dvojezičnost, in sicer druga alineja drugega odstavka 28. člena ZSPJS določa dodatek v višini od 3 do 6 %. Višino dodatka v skladu s tretjim odstavkom 28. člena ZSPJS določi predstojnik, in sicer na osnovi zahtevane stopnje znanja jezika narodne skupnosti ter dejanske uporabe tega jezika pri opravljanju dela.

Pri določitvi dodatka za dvojezičnost in višine dodatka je potrebno izhajati iz vsebine dela in vrste nalog na konkretnem delovnem mestu. Določitev znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta in določitev višine dodatka je odvisna od konkretne vsebine dela javnega uslužbenca oziroma od vrste in obsega nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati, in tudi od tega, koliko naj bi javni uslužbenec glede na naravo dela pri izvajanju nalog dejansko moral uporabljati jezik narodne skupnosti. Jezik narodne skupnosti javni uslužbenci na primer lahko uporabljajo v upravnih postopkih in tudi v drugih postopkih: kadrovskih postopkih, v javnih naročanjih, v glavni pisarni, pri nudenju splošnih informacij idr. Pri določitvi višine dodatka je nadalje potrebno razlikovati javne uslužbence, ki na primer pretežno del svojega delovnega časa ustno ali pisno komunicirajo s strankami in bi tako glede na naravo dela morali pričakovano uporabljati jezik narodne skupnosti v večji meri (na primer: izdaja različnih potrdil, prijave prebivališča, vozniška dovoljenja, matične zadeve, splošne informacije idr.), in javne uslužbence, pri katerih iz narave dela izhaja potreba po le občasni uporabi jezika narodne skupnosti (kadrovski postopki idr.).

Višina dodatka za dvojezičnost je odvisna od vsebine dela in konkretnih nalog javnega uslužbenca na delovnem mestu, ne pa od samega znanja jezika narodne skupnosti. Znanje jezika narodne skupnosti je namreč posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, ta pogoj in raven zahtevanega znanja jezika narodne skupnosti pa se določi glede na vsebino, vrsto in obseg nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati.

Določbe ZJU in ZSPJS ter ostale predpise je torej treba razumeti tako, da se znanje jezika narodne skupnosti lahko določi kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, ta pogoj in nivo potrebnega znanja jezika narodne skupnosti (osnovna ali višja raven) pa se določi glede na vsebino, vrsto in obseg nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati. In le če je znanje jezika narodne skupnosti na podlagi področnih zakonov v sistemizaciji delovnih mest določeno kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, potem so javni uslužbenci upravičeni do dodatka za dvojezičnost.

Ob navedenem je treba nenazadnje v zvezi z določitvijo dodatka za dvojezičnost upoštevati tudi, da za zaposlene v javnem sektorju veljajo določene posebnosti zaradi narave dela, ki jih opravljajo. S svojim delom javni uslužbenci uresničujejo javni interes in za njihovo delo se porabljajo javna sredstva. Za javna sredstva pa velja pravilo, da se lahko uporabljajo samo za namene, določene v predpisih. Zato so omejitve avtonomije pogodbenih strank, javnega uslužbenca in delodajalca v javnem sektorju večje kot v zasebnem.

Tretji odstavek 16. člena ZJU iz prvega dela tega zakona, ki ureja način določanja pravic in obveznosti javnih uslužbencev in ki velja za celotni javni sektor, tako določa:

»(3) Delodajalec javnemu uslužbencu ne sme zagotavljati pravic v večjem obsegu, kot je to določeno z zakonom, podzakonskim predpisom ali s kolektivno pogodbo, če bi s tem obremenil javna sredstva.«.

V zvezi s tretjim odstavkom 16. člena ZJU morata biti kumulativno izpolnjena dva pogoja: določitev pravic, ki presegajo določene pravice v zakonu ali podzakonskem predpisu ali kolektivni pogodbi in obremenitev javnih sredstev. Delodajalec javnemu uslužbencu v pogodbi o

zaposlitvi ne sme zagotavljati pravic v večjem obsegu, kot je to določeno z zakonom, podzakonskim predpisom ali s kolektivno pogodbo, če bi s tem obremenil javna sredstva.

ZJU nadalje v 92. členu³⁴ določa, da v državnih organih in upravah lokalnih skupnosti predstojnik (kot oseba, ki izvršuje pravice in dolžnosti delodajalca) ne sme sprejeti odločitve, ki bi zagotavljala javnemu uslužbencu manjše ali večje pravice oziroma manj ali bolj ugodne pogoje dela, kot so določeni s predpisi s področja delovnega prava in kolektivnimi pogodbami.

Pravilo, da delodajalec delavca ne sme postavljati v slabši položaj, kot ga zagotavljajo zakon in kolektivne pogodbe, izhaja iz splošnega delovnega prava. Pravilo, da delodajalec javnemu uslužbencu ne sme zagotavljati večjih pravic, kot so določene v predpisih in kolektivnih pogodbah, pa je posebnost uslužbenskega prava.

4 PREGLED STANJA URESNIČEVANJA DVOJEZIČNOSTI V PRAKSI

Na **Ministrstvu za javno upravo** ugotavljajo, da je normativna sistemska ureditev poslovanja organov in subjektov javnega sektorja na dvojezičnem območju ustrezna oziroma je ni potrebno spreminjati oziroma nadgrajevati. Normativni/sistemski pogoji za enakopravno javno rabo italijanskega in madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, so po mnenju ministrstva zagotovljeni. Glede na to, da prejemajo vprašanja različnih subjektov v zvezi z zagotavljanjem pravic narodnih skupnosti glede dvojezičnega poslovanja, pripravljajo tudi odgovore na prejeta vprašanja, pri čemer opozarjajo oziroma podajajo pojasnila na pravilno poslovanje v jeziku narodne skupnosti, na pravilno določanje znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta in na pravilno določanje dodatka za dvojezičnost vsem organom (vsem ministrstvom, organom v sestavi, vladnim službam in upravnim enotam). Organom v pojasnilih prav tako predlagajo, da v okviru svojih pristojnosti opozorijo tudi vse subjekte javnega sektorja, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih, da morajo pri svojem poslovanju zagotavljati uporabo jezika narodne skupnosti, pri čemer so jih že posebej opozorili na naslednje:

- zagotoviti je treba poslovanje organov in subjektov javnega sektorja na dvojezičnem območju v jeziku narodne skupnosti,
- vzpostaviti je treba ustrezne organizacijske in kadrovske pogoje za poslovanje v jeziku narodne skupnosti (ustrezna sistemizacija in zasedba delovnih mest).

Tudi iz poročila Varuha človekovih pravic v RS za leto 2013 (in prejšnjih) izhaja, da v obravnavanem letu varuh ni prejel pobud, ki bi zatrjevale neposredno kršitev katere izmed posebnih pravic, ki so obema samoupravnima narodnima skupnostnima in njihovim pripadnikom v Republiki Sloveniji zajamčene z ustavo in zakoni. Na tej podlagi tako ministrstvi kot Varuh ugotavljata, da je položaj obeh avtohtonih narodnih skupnosti na sistemski in institucionalni ravni dobro urejen. Posamezne kršitve ustavnih in zakonskih pravic se prav gotovo dogajajo tudi na tem področju, vendar ne Varuh ne ministrstvi z njimi iz različnih razlogov niso seznanjeni. Varuh sicer omenja sporočila, ki jih je varuhinji posredoval poslanec madžarske narodne skupnosti, dr. László Göncz, v katerih jo je seznanil z novimi pisanji in sporočili, s katerimi se žali madžarsko narodno skupnost v Republiki Sloveniji in se ji odrekajo posebne pravice, ki jih zagotavlja ustava, vendar o konkretnih primerih (tudi na področju

³⁴ 92. člen ZJU (določanje pravic in obveznosti) določa:

»(1) Pravice in obveznosti javnih uslužbencev so določene s predpisi s področja delovnega prava in kolektivnimi pogodbami, če zakon ne določa drugače.

(2) Predstojnik ne sme sprejeti odločitve, ki bi zagotavljala javnemu uslužbencu manjše ali večje pravice oziroma manj ali bolj ugodne pogoje dela, kot so določeni z akti iz prvega odstavka tega člena.«

dvojezičnosti) ministrstvu nista bili seznanjeni. Varuh še ugotavlja, da o tem, da pristojni organi ne bi opravili svojih nalog, doslej ni bil seznanjen.

V zvezi z uresničevanjem dvojezičnosti v praksi na Ministrstvu za javno upravo ugotavljajo, da na upravnih enotah posebnih težav z vidika poslovanja v zvezi z uresničevanjem dvojezičnosti ne zaznavajo, tudi takih ne, ki bi kazale na kršitev pravic strank do dvojezičnega poslovanja, saj v zadnjih letih upravne enote niso prejele nobene pritožbe v zvezi z dvojezičnim poslovanjem. Na upravnih enotah se postopki vodijo dvojezično, tudi ko vlagatelj ni pripadnik narodne skupnosti, a je kasneje vključen v postopek kot stranka ali stranski udeleženec. Odločbe v skrajšanih postopkih se izdajajo v obeh jezikih, če stranka vloži zahtevo v italijanskem ali madžarskem jeziku oziroma uporablja jezik narodne manjšine, se v obeh jezikih vodijo tudi posebni ugotovitveni postopki in izdajajo upravni akti. Ministrstvo ugotavlja, da je na upravnih enotah znanje italijanščine in madžarščine kot pogoj za zasedbo delovnega mesta na vseh delovnih mestih, kjer se posluje s strankami oziroma vlogami ter glede na vse večjo večopravnost javnih uslužbencev, ustrezno. Pri tem je potrebno poudariti, da gre tu predvsem za podajanje splošnih informacij, izpolnjevanje obrazcev, ustna komunikacija med postopkom, itd. Problematiko zaznava ministrstvo le v primerih izdelave konkretnih upravnih aktov, ko znanje jezika manjšin za izdelavo takšnega akta ni ustrezno, prevoda pa ni mogoče zagotoviti v okviru upravne enote (npr. na UE Lendava in UE Murska Sobota sta zaposlena prevajalca za madžarski jezik). V okviru finančnih zmožnosti omogočajo upravne enote zaposlenim permanentno jezikovno izobraževanje iz manjšinskega uradnega jezika.

Zaznava pa se tudi problematika v zvezi z zagotavljanjem nadomestnih zaposlitev na področjih dela, kjer poslovanje poteka dvojezično.

Ministrstvo, pristojno na področju lokalne samouprave, ugotavlja, da je na lokalni ravni zaznati podobne probleme kot na državnem nivoju. Normativna ureditev je na zavidljivi ravni, težave pa se ponekod opazijo v vsakodnevem poslovanju organov občinske uprave. Glede na to, da kot nadzorni organ ministrstvo doslej ni prejelo pritožbe prizadetega posameznika, menimo, da se v praksi morebitne težave odpravljajo ažurno in na korekten način. Kljub temu je težnja ministrstva, da poenoti standard dejanske uporabe dvojezičnosti v vseh devetih občinah (Ankaran, Izola, Koper, Piran, Lendava, Šalovci, Hodoš, Moravske toplice in Dobrovnik), saj so obalne občine že v preteklosti zelo aktivno pristopile k vidnemu zagotavljanju dvojezičnosti, medtem ko se občine v severovzhodnem delu Slovenije počasi približujejo temu standardu. S tem namenom je ministrstvo pričelo s sistematičnimi aktivnostmi za usposabljanje vseh deležnikov izvajanja javne oblasti na lokalni ravni tako v procesu sprejemanja kot tudi izvajanja predpisov. Pri tem posebno pozornost posveča tudi doslednemu izvajanju dvojezičnosti pri zagotavljanju javnih gospodarskih služb.

Za izvajanje nadzora nad izvajanjem Zakona o javnih uslužbencih in Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, tudi glede doslednega uresničevanja uporabe določb o dvojezičnem poslovanju znotraj ministrstva deluje Inšpektorat za javni sektor, ki ima tudi zakonsko podlago za izvajanje nadzora nad izvrševanjem določb Zakona o splošnem upravnem postopku. Ugotavljajo, da Inšpektorat za javni sektor ni prejel pobud ali prijav za nadzor poslovanja organov na dvojezičnem območju, niti kršitev jezikovnih pravil ni ugotovil pri siceršnjih upravnih nadzorih.

V zvezi z zagotavljanjem e-splošnih informacij in e-storitev je na ministrstvu vzpostavljen Državni portal E-uprava. V tem okviru delujeta tudi posebna portala v italijanskem in madžarskem jeziku narodnih skupnosti, in sicer od leta 2009. Objava omenjenih portalov temelji na Uredbi o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 20/05 in spremembe), ki določa, da morajo biti življenjski dogodki na portalu izpisani tudi v italijanskem in madžarskem jeziku.

Omenjena določila uredbe se bila sprejeta v letu 2005, ko je bil Državni portal E-uprava povsem drugače vsebinsko oblikovan. Opisi t.i. »življenjskih dogodkov« so bili oblikovani v obliki statičnih vsebin, njihov namen pa je bil zgolj seznaniti uporabnika o osnovnih informacijah postopka in pravni podlagi. V začetku leta 2006 je prišlo do predrugačenja koncepta, po katerem ministrstva in drugi upravni organi na Državnem portalu E-uprava sami neposredno objavljajo opise upravnih storitev na svojem delovnem področju, Ministrstvo za javno upravo pa zagotavlja tehnološko orodje za objavo. Organi opisom dodajajo obrazce in kjer je to izvedljivo, omogočajo tudi njihovo elektronsko oddajo na pristojne organe.

Trenutno se na vseh jezikovnih različicah portala nahajajo sklopi 17- življenjskih dogodkov za državljane in 4-ih življenjskih dogodkov za pravne osebe. Na italijanski in madžarski različici so poleg tega prevedene in ustrezno vsebinsko prilagojene tudi prve strani vseh podportalov (Prebivalci, Pravne osebe, Javna uprava) in vse statične vsebine (O portalu, Za slabovidne...). Pri opisih storitev ne gre zgolj za preslikavo storitev iz slovenskega v italijanski oz. madžarski jezik. Ponekod je vsebina prilagojena specifični narodni skupnosti (npr. izdaja osebne izkaznice), poleg tega pa so na podlagi meritev uporabnosti in odzivov uporabnikov pripravili seznam najpogostejše obiskanih storitev, ki so jih prevedli in objavili na portalu E-uprava. Seznam storitev ni od vsega začetka enak, ampak se spreminja in dopolnjuje. Na različici portala v italijanskem in madžarskem jeziku je trenutno objavljenih 99 prevedenih opisov storitev.

Skrbniki portala E-uprava (Direktorat za informatiko, MJU) se ves čas od vzpostavitve portalov za manjšine soočajo s problematiko zagotavljanja objav elektronskih obrazcev v italijanskem in madžarskem jeziku, saj ugotavljajo, da ministrstva in drugi upravni organi še niso zagotovili vseh prevodov obrazcev, ki jih uporabljajo državljani za oddajo vlog na upravne organe.

Pomembno dejstvo je tudi, da je portal E-uprava trenutno v postopku velike vsebinske in tehnološke prenove, ki bo končana v drugi polovici letošnjega leta, po kateri bo portal posodobljen in prijaznejši za uporabo. Prenovljeni portal bo prinesel tudi bistveno boljše uporabniško izkušnjo, saj pri snovanju načina podajanja informacij, ki mora biti kratko in jasno, sodelujejo strokovnjaki s področja uporabniške izkušnje. Portal bo v skladu z uredniško politiko državnih spletnih portalov namenjen državljanom RS, posebna pozornost bo namenjena pripadnikom narodnih skupnosti in ljudem s posebnimi potrebami: slepim in slabovidnim (preko nabora tem), gluhim in naglušnim (video posnetki v znakovnem jeziku) ter dislektikom (uporaba prilagojene tipografije). Uporabnikom bo namreč na voljo celovita informacija o tem, kaj morajo v konkretni življenjski situaciji storiti (npr. v primeru rojstva otroka). Za vsebino teh postopkov so pristojni različni organi (npr. ob rojstvu otroka se starši srečajo z različnimi upravnimi postopki, za katere so pristojni MDDSZ, MNZ, DURS...), katerim bo Ministrstvo za javno upravo sedaj nudilo spletno orodje, s pomočjo katerega bodo uporabnikom, v obliki vodičev, na voljo celovite informacije o tem, kaj je potrebno v določeni življenjski situaciji opraviti in pri katerem organu javne uprave.

Pri prenovi vsebin bo posebna pozornost namenjena uporabniški izkušnji, v zvezi s tem pa poenostavljen in jasn dostop do informacij o storitvah in vlogah. Pomembno bo, da bodo na portalu objavljene tiste storitve, ki jih uporabniki tudi največ uporabljajo oz. da bodo ministrstva in drugi upravni organi preko portala ponudili tiste storitve, ki jih je možno opraviti po elektronski poti. Pomemben del je tudi objava obrazcev, saj je to predpogoj za elektronsko oddajo vloge, želja ministrstva pa je, da oddajo elektronskih vlog omogoči v čim večji meri. Vse konkretne informacije o posameznih storitvah in morebitnih obrazcih, pa so stvar vsebine, ki je na organih. Ti bodo morali zagotoviti vsebino in vloge, jih prevesti in objaviti na portalu. Uporabo portala E-uprava želi Ministrstvo za javno upravo približati kar največjemu številu uporabnikov, zato bo prilagojen tudi za uporabo na mobilnih telefonih in tabličnih računalnikih.

Ministrstvo za notranje zadeve

Na Ministrstvu za notranje zadeve pojasnjujejo, da Policija z več tisoč zaposlenimi izvaja zakonska določila na področju dvojezičnega poslovanja oziroma poslovanja v jeziku avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. V enotah PU Koper je trenutno zaposlenih 280 uslužbencev z znanjem italijanskega jezika, v enotah PU Murska Sobota pa 51 z znanjem madžarskega jezika, ki so razporejeni na delovnih mestih za katera se v Aktu o sistemizaciji zahteva pogoj znanja jezika narodne skupnosti. Zavedajo se, da bi moralo biti število uslužbencev z znanjem italijanskega jezika in madžarskega jezika ter delež tistih z znanjem na višji ravni, večje. Zaradi narave izvajanja policijskih nalog je interes Policije, da na policijskih postajah, ki delujejo na območjih občin, kjer živita avtohtona italijanska in madžarska narodna skupnost, vsi zaposleni obvladajo jezik narodne skupnosti na višji ravni, tako v ustni kot pisni komunikaciji. Narava dela policistov, ki delajo na »terenu« je namreč takšna, da ne izvajajo samo represivnih ukrepov, pač pa delujejo tudi preventivno ter pri svojem delu pogosto svetujejo ali kako drugače pomagajo ljudem, tudi tistim, ki se na njih obrnejo v italijanskem in madžarskem jeziku. Zagotavlja se tudi sprotno ažuriranje obrazcev, vlog.

Ministrstvo za pravosodje

Ministrstvo za pravosodje glede problematike uresničevanja dvojezičnosti v praksi ugotavlja, da je zakonodaja z delovnega področja ministrstva v zvezi z zagotavljanjem dvojezičnosti na narodnostno mešanih območjih načeloma ustrezna, zato spremembe na tem področju niso nujno potrebne. Ministrstvo ocenjuje, da pozitivna zakonodaja nudi ustrezne rešitve v zvezi z zagotavljanjem dvojezičnosti na narodnostno mešanih območjih, v kolikor pa je seznanjeno s posameznimi primeri nedoslednosti glede rabe jezikov narodnih skupnosti v praksi, pa se nanje v okviru pristojnosti, ki jim ima na področju opravljanja zadev pravosodne uprave, ustrezno odzove.

Tako je bilo ministrstvo seznanjeno tudi s problemom obstoja prevodov obrazcev v jezike narodnih skupnosti na narodnostno mešanih območjih. V zvezi z izpostavljenim problemom se je zato obrnilo na Center za informatiko pri Vrhovnem sodišču RS, ki je zadolžen za tehnološko podporo sodiščem. Vrhovno sodišče RS je v odgovoru, opr. št. Su 140/2014 z dne 22. 7. 2014, zapisalo, da ne gre za tehnološko podporo poslovanja sodišč, da pa sodišča sicer zagotavljajo izvajanje pravice do uporabe jezika italijanske in madžarske narodne skupnosti v sodnih postopkih. Ob tem je Vrhovno sodišče RS poudarilo, da je pravica do uporabe jezika italijanske in madžarske narodne skupnosti ustavna pravica, ki je konkretizirana v različnih predpisih, med drugim tudi v Zakonu o splošnem upravnem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZUP) in Zakonu o državni upravi, zaradi česar menijo, da bi morali tudi za vse postopke, ki se vodijo po ZUP, obstajati prevodi obrazcev v oba navedena jezika. Vrhovno sodišče RS je še zapisalo, da gre po njihovem mnenju za zagotavljanje splošnih pogojev za uspešno izvajanje sodne oblasti, torej za opravljanje zadeve pravosodne uprave, ki so v pristojnosti Ministrstva za pravosodje.

Glede na določilo petega odstavka 62. člena ZUP, ki določa, da imajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti v postopku pred organi zunaj območja države, v katerem sta uradna jezika tudi italijanski in madžarski, torej na območju celotno države, prav tako pravico uporabljati svoj jezik, je Ministrstvo za pravosodje zaprosilo Ministrstvo za javno upravo za stališče, ali ustavno zagotovljena pravica do uporabe jezika italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki je konkretizirana v navedeni določbi petega odstavka 62. člena ZUP, po vsebini zajema tudi prevode vseh obrazcev, ki so bodisi priloga določenim zakonskim oziroma podzakonskim aktom bodisi so kot obrazci objavljeni na spletni strani državnih organov ter institucij. Z drugimi besedami - ali predmetna določba zavezuje Republiko Slovenijo, da za vse postopke, ki se vodijo po ZUP, zagotovi prevode obrazcev v oba jezika narodnih skupnosti.

Ministrstvo za javno upravo je v dopisu, št. 021-101/2014 z dne 20. 10. 2014, zapisalo, da je potrebno razlikovati med pravico do uporabe jezika narodne manjšine skupnosti na dvojezičnem območju in izven njega, saj je pravica izven dvojezičnega območja ožja. V zaključku dopisa ministrstvo izpostavlja, da se skladno z 223. členom Uredbe o upravnem poslovanju obrazci vlog v slovenskem ter italijanskem ali madžarskem jeziku zagotavljajo na dvojezičnem območju ter da, *a contrario*, takšna obveznost ni vzpostavljena izven dvojezičnega območja.

Ministrstvo za kulturo se ukvarja z jezikovno politiko celostno, v ospredju je sicer slovenski jezik, vendar se ob tem ves čas dotika tudi dvojezičnosti in njenega uresničevanja na narodnostno mešanih območjih Republike Slovenije. Temeljni strateški dokument in okvir za to področje je **Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018**, ki jo je sprejel Državni zbor julija 2013.

Resolucija obravnava celotno jezikovno krajino v Republiki Sloveniji, upoštevajoč tudi govorce slovenščine zunaj meja države. Osrednji cilj slovenske jezikovne politike je oblikovanje skupnosti samostojnih govork in govorcev z razvito jezikovno zmožnostjo v slovenščini, zadostnim znanjem drugih jezikov, visoko stopnjo jezikovne samozavesti in ustrezno stopnjo pripravljenosti za sprejemanje jezikovne in kulturne različnosti. Čeprav je nacionalni program za jezikovno politiko odziv na celotne jezikovnopolitične razmere, je v ospredju njegove skrbi in predlaganih ukrepov slovenščina (urejanje njenega statusa in korpusa), ob tem pa svojo pozornost namenja tudi vsem drugim jezikom in njihovim govorcem, ki spadajo v okvir slovenske jezikovne politike (slovenščina kot drugi/tuji jezik, jeziki manjšin, tuji jeziki, govorniki s posebnimi potrebami). V tem okviru je posebno poglavje namenjeno jezikovnim manjšinam, med katerimi imajo ustavno priznane jezikovne skupnosti poseben pomen.

Resolucija posebej poudarja, da imajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti pravico do enakopravne, javne in zasebne rabe svojega jezika na območjih občin, v katerih živijo. Slovenska jezikovna politika na tem področju izhaja iz predpostavke, da je dobro razvita jezikovna zmožnost v prvem jeziku, ki pri ostalih manjšinah in priseljencih ni slovenščina, eden od temeljnih pogojev za razvoj jezikovne zmožnosti v slovenščini. To dejstvo dokazujejo številne študije, ki jih mdr. povzema tudi ekspertno poročilo, pripravljeno za Trajni forum Organizacije združenih narodov o vprašanih s področja avtohtonosti. Republika Slovenija že zdaj zagotavlja pravico do uporabe in razvoja prvega jezika in kulture obema jezikoma avtohtonih narodnih skupnosti, ki imata poleg slovenščine na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, tudi status uradnih jezikov. Vse osebe javnega prava imajo dolžnost, da na teh območjih poslujejo in se sporazumevajo tudi v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti.

V okviru cilja »Zagotovitev pogojev za učinkovito jezikovno in siceršnje družbeno integracijo govorcev manjšinskih jezikov« Resolucija postavlja na področju italijanskega in madžarskega jezika naslednja ukrepa:

- jezikovno usposabljanje javnih uslužbencev in funkcionarjev za komunikacijo v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti,
- promocija jezikov avtohtonih narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja.

Predvidena sredstva so 300.000 EUR, nosilci pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo in ostala pristojna ministrstva.

V okviru cilja »Zagotovitev pogojev za enakopravno javno rabo in razvoj italijanskega ali madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost« postavlja naslednje ukrepe:

- ustreznější sistemski nadgradnja dvojezičnega poslovanja,

- priprava potrebnih zakonskih aktov za izvedbo jezikovne politike na področju manjšinskih jezikov,
- uresničevanje vidne dvojezičnosti na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost,
- uresničevanje varstva potrošnikov tudi v italijanskem in madžarskem jeziku na teh območjih,
- ureditev in izvajanje ustreznega nadzora nad uresničevanjem določb zakonskih aktov, programom jezikovne politike in financiranjem.

Predvidena sredstva so 200.000 EUR, nosilci pa so Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvo za notranje zadeve.

Večina zgoraj navedenih ukrepov je bila v resolucijo umeščena na opozorila predstavnikov madžarske in italijanske narodne skupnosti o neuresničevanju zakonodaje s področja dvojezičnosti. Razkorak med prakso in normativno ureditvijo ugotavlja tudi četrto Poročilo odbora strokovnjakov Odboru ministrov Sveta Evrope v kontekstu rednega spremljanja uresničevanja Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih, zato je treba to dejstvo obravnavati s posebno pazljivostjo in temeljitostjo.

Ministrstvo za kulturo je konec junija 2014 dalo v enomesečno javno razpravo dva samostojna, med seboj usklajena operativna dokumenta Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018: **Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje** in *Akcijski načrt za jezikovno opremljenost* (za enako obdobje), ki imata status delovnih besedil, predlogov, in kot taka še nista niti v medresorskem usklajevanju niti jih še ni sprejela Vlada Republike Slovenije. Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje (osnutek) vključuje ukrepe, s katerimi naj bi manjšinski jeziki postali vidnejši, povečal bi se nabor različnih možnosti za učenje jezikov in povečala bi se jezikovna kompetenca govorcev. K doslednejšemu uresničevanju dvojezičnosti prispevajo jezikovnopolitični ukrepi tako, da podpirajo zagotavljanje različnih možnosti pridobivanja jezikovnega znanja, prispevajo k oblikovanju in razvijanju pozitivnih stališč in odnosa pripadnikov lokalne skupnosti do manjšinskega jezika ter vzpostavljajo potrebne mehanizme nadzora nad uresničevanjem dvojezičnega poslovanja. Kakovosten izobraževalni sistem bo govorcem zagotavljal visoko jezikovno zmožnost (tako v italijanščini ali madžarščini kot maternem jeziku pa tudi v italijanščini ali madžarščini kot drugem jeziku pri maternih govorcih slovenščine) ter je eden bistvenih pogojev za ohranjanje in razvijanje dvosmerne individualne in kolektivne dvojezičnosti.

V okviru cilja »Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev« so predvideni ukrepi:

- organizacija jezikovnih usposabljanj za javne uslužbenke in funkcionarje na narodno mešanem območju z namenom krepitve jezikovnih zmožnosti v madžarščini in italijanščini (20.000 EUR, nosilca Ministrstvo za pravosodje in Ministrstvo za notranje zadeve),
- omogočanje izbora madžarskega in italijanskega jezika kot izbirnega predmeta za vse zainteresirane študente (20.000 EUR, nosilec Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport),
- spodbujanje vključevanja knjižničnega gradiva v jezikih manjšin, ki so v znatnem številu prisotne v RS, v šolske in druge splošne knjižnice (43.000 EUR, nosilci Ministrstvo za kulturo in občine oz. soustanovitelji knjižnic).

V okviru cilja »Zagotavljanje ustrezno usposobljenih kadrov v javnem sektorju« je ukrep:

- usposabljanja, seminarji za javne uslužbenke na narodno mešanem območju o doslednem izvajanju zakonov, ki se navezujejo na uresničevanje dvojezičnosti (15.000 EUR, nosilec Ministrstvo za pravosodje).

V okviru cilja »Promocija večjezičnosti« je ukrep, relevanten za madžarsko in italijansko skupnost, naslednji:

- izdelava navodil za izvajanje dvojezičnega poslovanja javne uprave in javnih služb s primeri dobrih praks (navodila za poslovanje s strankami in navodila za interno poslovanje) (15.000 EUR, nosilec Ministrstvo za notranje zadeve).

Sredstva v sprejeti resoluciji in v predlogu akcijskega načrta niso zagotovljena, temveč so načrtovana znotraj prihodnje finančne perspektive EU.

Ministrstvo za kulturo je marca 2014 objavilo *Javni ciljni razpis za izbor izvajalcev projektov digitalizacije in informacijske dejavnosti na področju slovenskega jezika, ki jih bo v letih 2014–2017 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo*. Na njegovi podlagi bo omogočen nastanek novega **spletnega portala Jezikovna politika Republike Slovenije**, ki bo celostno prikazal vsa področja, ki jih obravnava resolucija o jezikovni politiki, v tem oziru bosta tudi jezika narodnih skupnosti dobila pomembno mesto. Prikazani bodo pravne podlage, izobraževalni, medijski in drugi vidiki rabe jezikov v Republiki Sloveniji in v primeru slovenščine pri zamejcih, zdomcih in izseljencih tudi zunaj meja države. Vzpostavitev in vzdrževanje tega spletnega jezikovnopolitičnega portala bo pomemben korak k promociji stanja in statusa italijanskega in madžarskega jezika v vsej Sloveniji, ne le na dvojezičnem območju, saj izvajalec načrtuje široko in raznoliko promocijo jezikovne politike v Sloveniji. Načrtovana popularizacija namreč pokriva tako strokovno kot laično javnost in bo potekala prek različnih medijev in v različnih oblikah.

Nosilec je Ministrstvo za kulturo, sredstva se bodo zagotovila s proračunske postavke 131144 – Izvajanje nacionalnega programa za jezikovno politiko v višini 24.500 evrov vsako leto.

Ministrstvo za kulturo tudi spodbuja specifične kulturne dejavnosti avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji skladno z njihovimi izraženimi kulturnimi potrebami. Na podlagi 59. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo se financirajo **letni kulturni programi italijanske in madžarske narodne skupnosti**. Vsako leto se osrednjima organizacija italijanske in madžarske skupnosti posreduje neposredni poziv za predložitev predloga kulturnega programa. Kulturni program vključuje delovanje zavoda, ki ga je ustanovila narodna skupnost, ter tudi projekte drugih izvajalcev narodne skupnosti, ki jih skupnost izbere prek razpisa.

Kulturna programa obeh narodnih skupnosti vključujeta različna področja, med drugim tudi dejavnosti, ki pomenijo ohranjanje in promocijo italijanskega in madžarskega jezika. To so izdajateljska in založniška dejavnost: izdaja revij in časopisov v maternem jeziku, ki obravnavajo izvirne in prevodne leposlovne, esejistične in kritiške prispevke ter izvirne in prevodne prispevke o leposlovju, umetnosti in kulturi, mladinskih revij in časopisov v maternem jeziku, ki prispevajo h kulturni vzgoji in izobraževanju otrok in mladine, izvirnih leposlovnih esejističnih in kritiških del v maternem jeziku, dvojezičnih prevodnih in poljudnoznanstvenih leposlovnih del za odrasle ali za mladino, izvirnih in prevodnih del iz humanističnih in družboslovnih ved, posebno tistih, ki se nanašajo na jezik, umetnost in kulturo matičnega naroda oz. manjšinske skupnosti, slovarskih del, pomembnih za ohranitev posebne kulturne identitete, ter dejavnosti za ohranjanje maternega jezika, na primer študijska tekmovanja, kvizi znanja, recitacijska tekmovanja, literarni natečaji, programi za vrtce ter za učence in dijake osnovnih in srednjih šol, poletni tabori maternega jezika, priložnostni gledališki, glasbeni in folklorni programi ipd.

V letu 2013 je bilo za dejavnosti za ohranjanje in promocijo jezika v okviru kulturnega programa madžarske narodne skupnosti namenjenih 84.500 EUR, v letu 2014 pa 88.094 EUR, za leto 2015 je načrtovanih 89.000 EUR; za italijansko narodno skupnost je bilo za take dejavnosti v letu 2013 namenjenih 41.076 EUR, v letu 2014 pa 38.260 EUR, za leto 2015 je načrtovanih

41.600 EUR, in sicer s proračunske postavke Ministrstva za kulturo 131116 – Kulturna dejavnost italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pojasnjuje, da je na področju vzgoje in izobraževanja na narodnostno mešanih območjih, kjer živi madžarska narodna skupnost z Zakonom o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01) določeno dvojezično šolstvo. Izobraževanje poteka za vse prebivalce na tem območju v obeh jezikih, slovenskem in madžarskem. (Sistem je drugačen kot na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost. Tam imajo predstavniki manjšine možnost obiskovati šole z italijanskem učnim jezikom.)

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti

Ureditev

V skladu s 64. členom Ustave Republike Slovenije imajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter pravico, da sodelujejo pri oblikovanju in razvoju vzgoje in izobraževanja. Zaradi različnih zgodovinskih okoliščin in mednarodnih obveznosti sta se v Republiki Sloveniji razvila dva različna modela vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti. Na območju, kjer živi italijanska narodna skupnost (v obalnih občinah Izola, Koper in Piran) poteka vzgojno izobraževalno delo v vrtcih in šolah v italijanskem jeziku. Na dvojezičnem območju, kjer živi madžarska narodna skupnost, poteka vzgojno izobraževalno delo v vrtcih in šolah v slovenskem in madžarskem jeziku.

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti je sestavni del vzgojno-izobraževalnega sistema v Republiki Sloveniji. Cilji tega sistema so opredeljeni v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, področni zakoni (Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah in v Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju) pa določajo tudi cilje posameznega dela vzgojno-izobraževalnega sistema.

Ustanoviteljica javnih vrtcev in javnih osnovnih šol za pripadnike narodnih skupnosti je lokalna skupnost, gimnazije, poklicne, srednje tehniške ter strokovne šole pa ustanavlja država. Glede ustanavljanja vrtcev in šol za dvojezično vzgojo in izobraževanje ZOFVI v 41. členu določa, da je samoupravna narodna skupnost soustanoviteljica. Udeležbo pri upravljanju vrtca oziroma šole prek predstavnikov v svetu urejata 46. člen ZOFVI in 13. člen ZPIMVI.

Posebnosti dela vzgojno-izobraževalnega sistema in uresničevanje posebnih pravic pripadnikov narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja ureja Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01).

Ta zakon podrobneje ureja posebne cilje vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti, posebnosti organizacije, mrežo vrtcev in šol, prilagajanje javno veljavnih programov, določa pa tudi posebne pogoje za strokovne delavce v vrtcih in šolah, dvojezično poslovanje, financiranje izgradnje vrtcev in šol.

Cilji

Cilj vzgoje in izobraževanja na narodnostno mešanih območjih je ustvariti take pogoje, da se bodo učenci in dijaki dobro naučili svojega maternega jezika in razumeli tudi jezik soseda. To ni samo obveznost pripadnikov manjšin, ampak tudi obveznost večinskega naroda. Zato na

narodnostno mešanih območjih že od vrtca dalje vsi otroci spoznavajo tudi jezik svojih sosedov oziroma jezik okolja.

ZOFVI izhaja iz načela, da je vzgoja in izobraževanje pripadnikov narodnih skupnosti sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ima pa tudi posebne cilje, ki omogočajo pripadnikom narodnih skupnosti ohranjanje jezikovne in kulturne identitete in razvijanje sožitja med ljudmi, ki živijo na narodnostno mešanih območjih. Za uresničitev teh ciljev in za uveljavitev pravic pripadnikov narodnih skupnosti zakon določa posebne pogoje za načrtovanje, organizacijo in izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela. Zakonske rešitve temeljijo na načelu, da je treba ohraniti in zaščititi doseženo raven posebnih pravic obeh narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, pri tem pa upoštevati mednarodne dokumente, ki urejajo pravice manjšin. Zakon upošteva ustavno določbo, da predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje pravic in položaj zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.

Javna mreža vrtcev in šol

ZOFVI postavlja temeljne usmeritve za organizacijo javne mreže vrtcev in šol, ki veljajo tudi za vzgojo in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti. Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja pa dodatno zagotavlja zaščito javne mreže vrtcev in šol za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti tako, da uvaja obvezno soglasje Vlade Republike Slovenije k spremembam mreže vrtcev in šol na narodnostno mešanem območju. Poleg soglasja Vlade RS mora k spremembam mreže dati soglasje tudi pristojna samoupravna narodna skupnost. S tem je dodatno zavarovana mreža javnih vrtcev in šol za potrebe narodnih skupnosti in zagotovljeno spoštovanje mednarodnih obveznosti, ki jih je sprejela Republika Slovenija.

Prilagajanje javno veljavnih programov

Na narodnostno mešanih območjih se morajo v šolah z italijanskim učnim jezikom učenci in dijaki obvezno učiti slovenski oziroma italijanski jezik. Da bi jim lahko zagotovili enakovreden izobrazbeni standard kot učencem in dijakom na drugih območjih, zakon omogoča povečanje zgornje meje obremenitve za posamezen del izobraževalnega sistema, omogoča pa tudi prilagoditev organizacije izobraževanja, predmetnika, učnih načrtov in katalogov znanja.

Učni jezik

Na narodnostno mešanem območju, kjer živi italijanska narodna skupnost, poteka vzgojno-izobraževalno delo za pripadnike italijanske narodne skupnosti v italijanskem učnem jeziku. Na tem območju so poleg osnovnih šol z italijanskim učnim jezikom tudi tri srednje šole, ki delujejo v italijanskem učnem jeziku. Po končani srednji šoli se manjši del učencev zaposli, večina pa nadaljuje izobraževanje na visokih šolah oziroma na fakultetah v Sloveniji, nekateri pa tudi na univerzah v Italiji.

Na dvojezičnem območju, kjer živi madžarska narodna skupnost, poteka v vrtcih in osnovnih šolah dvojezično vzgojno-izobraževalno delo, v slovenskem in madžarskem jeziku. Te vrtce in šole skupaj obiskujejo otroci oziroma učenci slovenske in madžarske narodnosti. Tak način dela mogoča, da otroci poleg maternega jezika spoznajo tudi drugi jezik in kulturo drugega naroda. Vzgojno-izobraževalno delo poteka v obeh jezikih, pri učenju maternega jezika in drugega jezika se učenci razdelijo v skupine, kar omogoča večjo zahtevnost pouka maternega jezika.

Fakultativni pouk maternega jezika

Dijakom in vajencem, ki končajo osnovno šolo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično osnovno šolo in se vključijo v srednje šole zunaj narodnostno mešanega območja, morajo te šole same ali skupaj z drugimi omogočiti pouk jezika narodnosti kot fakultativnega predmeta. Pouk jezika narodnosti se organizira, če se zanj odloči najmanj 5 dijakov oziroma vajencev, in je za dijake in vajence brezplačen.

Posebni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati strokovni delavci v vrtcih in šolah

Vzgojno-izobraževalno delo v vrtcih in šolah, v katerih poteka vzgoja oziroma izobraževalno delo v italijanskem jeziku, izvajajo strokovni delavci, ki obvladajo italijanski jezik kot učni jezik. V dvojezičnih vrtcih in šolah pa opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika. Dvojezični vrtec oziroma dvojezična šola mora pri zaposlovanju skrbeti za sorazmerno zastopanost strokovnih delavcev iz vrst slovenskega naroda in madžarske narodne skupnosti.

Eden najresnejših problemov vrtcev z italijanskim učnim jezikom je zagotovitev strokovnih delavcev z ustrezno izobrazbo. Italijanska narodna skupnost težko zagotavlja zadostno število strokovnih delavcev z ustrezno izobrazbo. Vrtci in šole si v takem primeru zagotovijo strokovne delavce iz sosednje Hrvaške in Italije. Za reševanje tega problema zakon omogoča, da vrtec ali šola lahko največ za dve leti zaposli gostujočega tujega učitelja.

Strokovni delavci v vrtcih in šolah z italijanskim učnim jezikom morajo na ravni, ki jo določi minister, obvladati tudi slovenski jezik, v dvojezičnih šolah pa morajo strokovni delavci obvladati oba učna jezika. V obeh primerih velja, da se mora tudi gostujoči tuji učitelj v času zaposlitve (zaposli se lahko za dve leti) v Sloveniji vključiti v učenje slovenskega jezika, nato pa se lahko v vrtcu oziroma šoli zaposli še za dve leti.

Razvojno in svetovalno delo

Za razvojno in svetovalno delo za potrebe vzgoje in izobraževanja pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti skrbi pristojni javni zavod za splošno izobraževanje. To delo opravlja Zavod RS za šolstvo, ki med svojimi strokovnimi delavci zagotavlja tudi strokovne delavce iz vrst narodnih skupnosti.

Dvojezična dokumentacija in dvojezično poslovanje vrtcev in šol

Vrtci in šole z italijanskim učnim jezikom poslujejo na narodnostno mešanem območju v italijanskem jeziku, z državnimi organi in organizacijami zunaj tega območja pa dvojezično. Dvojezični vrtci in šole poslujejo dvojezično.

Šole z italijanskim učnim jezikom in dvojezične šole izdajajo dvojezična spričevala in druge javne listine.

Učbeniki

V skladu z Zakonom o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport dolžno zagotoviti učbenike v osnovnih in srednjih dvojezičnih šolah in šolah z italijanskim učnim jezikom ter za uvožene učbenike financirati recenzije (zaradi postopka potrjevanja učbenikov). Vse aktivnosti v zvezi z uvoženimi učbeniki potekajo na Zavodu RS za šolstvo preko svetovalke za področje šolstva narodnosti, kjer potekajo tudi postopki izbora potrebnih učnih gradiv. V primeru, ko založniki posameznega učbenika ne želijo izdati, ali v madžarskem ali italijanskem jeziku, odstopijo za te učbenike avtorske pravice ministrstvu, pri čemer založba v okviru Zavoda RS za šolstvo opravi vse nadaljnje aktivnosti, da učna gradiva izidejo. Priprava programa nizko

nakladnih učbenikov za šole z italijanskim učnim jezikom in dvojezične šole, ki jih založniki ne želijo izdati, se vključi v Letni delovni načrt založbe Zavoda RS za šolstvo in se zanje plača odstop avtorskih pravic. V primeru, ko založniki želijo izdati učbenike za šolstvo narodnosti, se z njimi sklenejo separatne pogodbe, pri čemer se upošteva, da:

- ministrstvo zagotavlja sredstva za pripravo in subvencioniranje učbenikov za področje izobraževanja italijanske in madžarske narodne skupnosti, v skladu z Zakonom o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01), Pravilnikom o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije in v skladu s planom ministrstva za področje učbenikov ter proračunskimi možnostmi ministrstva,
- v skladu s 26. členom Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja ministrstvo izvaja subvencioniranje tako, da zagotavlja sredstva iz državnega proračuna za pripravo učbenikov in za subvencioniranje cene učbenikov v višini, ki zagotavlja, da je povprečna cena učbenikov za posamezen razred primerljiva s ceno učbenikov v slovenskem jeziku za isti razred,
- področna skupina za šolstvo narodnosti pri Zavodu RS za šolstvo, v skladu z dogovorom z ministrstvom, za vsako šolsko leto pripravi izbor učbenikov ter na podlagi ponudbe založnikov izvede usklajevanje z učitelji s področja šolstva narodnosti ter določi dokončni izbor učbenikov, ki je podlaga za usklajevanje in za sklenitev pogodb z založniki,
- vsi učbeniki morajo biti potrjeni s strani pristojnega strokovnega organa s področja šolstva.

Financiranje in investicije

Zakon o vrtcih določa, da se iz državnega proračuna zagotavljajo sredstva za plačilo višjih stroškov za oddelke, kjer se pri vzgojnem delu uporablja italijanski jezik oziroma, kjer vzgojno delo poteka dvojezično.

Iz državnega proračuna se v celoti financirajo plače s prispevki enako kot za druge šole v Republiki Sloveniji. Strokovni delavci, ki pri svojem delu uporabljajo italijanski oziroma madžarski jezik, pa prejemajo poseben dodatek k plači.

Podlaga za financiranje dvojezičnih javnih vrtcev in šol so normativi in standardi, pred njihovim sprejemom pa si mora minister, pristojen za šolstvo, pridobiti soglasje obeh samoupravnih narodnih skupnosti. Zakon ureja tudi investicije za vrtce in šole v italijanskem jeziku in za dvojezične vrtce in šole. Tako se vrtci in šole za potrebe narodnih skupnosti gradijo in opremljajo s sredstvi državnega proračuna, komunalno opremljeno zemljišče pa zagotovi lokalna skupnost. Za šolstvo narodnih skupnosti se iz državnega proračuna zagotavljajo tudi sredstva za pripravo in subvencioniranje učbenikov ter sredstva v višini razlike med ceno maloprodajnega obrazca in ceno dvojezičnega obrazca.

Strokovni svet

Najvišji strokovni organ za področje vzgoje in izobraževanja, ki med drugim določa vzgojne in izobraževalne programe za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti, ter nudi strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pri pripravi predpisov, je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01) v 7. členu določa:

»Pred sprejemom oziroma določitvijo programov iz 5. člena tega zakona si mora pristojni strokovni svet pridobiti mnenje pristojnega organa italijanske oziroma madžarske samoupravne narodne skupnosti v Republiki Sloveniji.

Pristojni strokovni svet ne more sprejeti oziroma določiti vzgojnega oziroma izobraževalnega programa brez soglasja članov sveta, predstavnikov italijanske oziroma madžarske samoupravne skupnosti. «

V okviru Strokovnega sveta za splošno izobraževanje deluje Komisija za šolstvo manjšin, ki jo sestavljajo trije člani. Dva izmed njih sta predstavnika obeh narodnih skupnosti in sta obenem tudi člana strokovnega sveta. Komisija obravnava vprašanja na področju šolstva na narodno mešanih območjih, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodnosti. Komisija obenem podaja mnenja strokovnemu svetu v zvezi s sprejemanjem predmetnikov, učnih načrtov, prilagoditev programov itd. na teh območjih.

Isti zakon v 24. členu določa:

»K normativom in standardom, ki so podlaga za financiranje javnih vrtcev in šol z italijanskim učnim jezikom in dvojezičnih javnih vrtcev in šol, si mora minister, pristojen za šolstvo, pridobiti soglasje pristojnega organa italijanske oziroma madžarske samoupravne narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. «

Pred sprejemom pravilnikov o normativih in standardih, ki so podlaga za organizacijo in financiranje šol iz sredstev državnega proračuna v dvojezičnih osnovnih šolah in šolah z italijanskim učnim jezikom na narodnostno mešanih območjih, sta obe narodni samoupravni skupnosti v skladu z zakonom podali svoje soglasje.

Pedagoški svetovalec za jezik

Na podlagi bilateralnih sporazumov Italija in Madžarska imenujeta svetovalca za italijanski oziroma madžarski jezik. Svetovalca prihajata iz Italije oziroma Madžarske. Zavod RS za šolstvo jima nudi strokovno pomoč in usklajuje njune naloge. Njune glavne naloge so:

- sodelovanje s strokovnimi institucijami v obeh državah,
- svetovanje in strokovna pomoč pedagoškim delavcem s poudarkom na poučevanju in rabi materinščine učencev in dijakov pri razvijanju njihove narodnostne kulture,
- organizacija seminarjev in drugega strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev,
- sodelovanje pri načrtovanju, organizaciji in pridobivanju predavateljev za izvedbe seminarjev v okviru Zavoda RS za šolstvo za področje predšolske, osnovnošolske in srednješolske vzgoje in izobraževanja,
- seznanjanje pedagoških delavcev s seminarji v matični državi in koordinacija le-teh med zavodi z italijanskim učnim jezikom oziroma dvojezičnimi zavodi,
- sodelovanje in organizacija hospitacij za strokovne delavce zavodov z italijanskim učnim jezikom oziroma dvojezičnih zavodov v matični državi,
- seznanjanje pedagoških delavcev z novimi učbeniki, učnimi sredstvi in leposlovjem v matični državi in posredovanje primernih gradiv,
- sodelovanje in organiziranje šolskih povezav in izmenjav učencev in dijakov na obeh straneh meje,
- sodelovanje pri pripravi in vodenju strokovnih ekskurzij ter drugih dejavnosti, namenjenih dijaku in učencem zavodov z italijanskim učnim jezikom oziroma dvojezičnih zavodov.

Visoko šolstvo

Javna visokošolska institucija, ki deluje v dvojezičnem okolju, je Univerza na Primorskem (v nadaljnjem besedilu: univerza). Univerza je javni visokošolski zavod katerega delovanje ureja Zakon o visokem šolstvu (v nadaljnjem besedilu: ZViS), kot specialni predpis na področju visokega šolstva. ZViS ne ureja tematike dvojezičnosti visokošolskih zavodov, pač pa v 8. členu izrecno določa, da je učni jezik slovenski, pri čemer lahko visokošolski zavod izvaja študijske programe ali njihove dele v tujem jeziku, pod pogoji, določenimi v statutu. Univerza, ki je v

skladu s 6. členom ZVIS avtonomni, znanstveno-raziskovalni, umetniški in izobraževalni visokošolski zavod s posebnim položajem, torej sama skrbi za izvajanje jezikovne in kulturne politike znotraj obstoječih zakonskih obveznosti glede na dvojezično okolje, v katerega je umeščena. Upoštevač navedeno pa ministrstvo torej tudi ne zagotavlja posebnih ali dodatnih sredstev za izvajanje dvojezičnosti.

Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih (ELRMJ) – evalvacijsko poročilo odbora Sveta Evrope.

Republika Slovenije je 4. periodično poročilo o uresničevanju ELRMJ predala Svetu Evrope 16. 9. 2013. Sledil je obisk delegacije Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za ELRMJ, ki je potekal med 4.-6. 11. 2013. V okviru obiska se je delegacija ločeno srečala s predstavniki govorcev manjšinskih jezikov v Republiki Sloveniji in s predstavniki Vlade Republike Slovenije. Na podlagi periodičnega poročila in informacij, ki so bile izmenjane ob obisku, je Odbor strokovnjakov Sveta Evrope za ELRMJ pripravil 4. evalvacijsko poročilo glede uveljavljanja listine v Republiki Sloveniji.

Odbor ugotavlja, da so zaveze R Slovenije kar se tiče izobraževanja obeh jezikov, izpolnjene (str. 23-34).

Za načrt ukrepov ministrstva za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti je pomembno evalvacijsko poročilo glede 3. in 4. ukrepa:

- učinkovito [naj] ukrepajo, da bi zmanjšali razkorak med pravnim okvirom in dejanskim izvajanjem pri uporabi madžarščine in italijanščine pri zagotavljanju javnih storitev, pri gospodarskih in družbenih dejavnostih ter pri sporazumevanju z lokalnimi organi državne uprave;
- okrepijo [naj] ukrepe za ozaveščanje javnosti o regionalnih ali manjšinskih jezikih v osrednjem izobraževanju in množičnih medijih.

Primeri dobre prakse

V nadaljevanju so predstavljeni 3 projekti, ki so financirani s strani ESS in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport na Uradu za razvoj izobraževanja, namenjeni predvsem dodatnemu usposabljanju učiteljev na dvojezičnih okoljih (italijanski, madžarski). Pri trenutno potekajočih projektih še ni spletnih strani.

Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev pri jezikih manjšin v italijanskih šolah v Sloveniji in slovenskih oz. dvojezičnih šolah v Italiji

Datum začetka in zaključka projekta: 1.9.2013 - 31.8.2015

Izvajalec projekta: Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti/ Comunità Autogestita costiera della Nazionalità italiana di Capodistria

Namen projekta je vzpostavitev partnerstev in sodelovanja med sodelujočimi italijanskimi šolami iz Slovenije in slovenskimi šolami iz Italije na strokovnem in predmetnem področju z univerzami v Italiji in v Sloveniji, ki nudi učiteljem številna nova poznavanja in orodja, vezana tudi z uporabo različnih učnih pripomočkov, tako za delo v šoli kot tudi na ravni osebnega strokovnega razvoja. Le-ta so učiteljem in učencem v pomoč pri pouku in oblikovanju novih oblik poučevanja. Težišče projekta je predvsem na usposabljanju učiteljev in razvijanje njihovih jezikovnih in didaktičnih spretnosti (kompetenc) ter novih strategij pri poučevanju v dvojezičnem območju s pomočjo IKT in le-to približati dijakom/učencem/otrokam.

Projekt sestavljajo sledeče faze:

a) Mentorstvo univerzitetnih profesorjev iz Italije

Univerzitetni profesorji iz Italije bodo dve leti spremljali delo učiteljev iz vseh italijanskih šol in vrtcev v obliki večkratnih srečanj. Profesorji bodo izvajali tudi hospitacije na različna časovna obdobja, tako da bodo preverjali, kako so stvari prenešene v prakso in kakšni so dosežki le-tega pri pouku. Sledilo bo natančno poročilo s strani univerzitetnih profesorjev. Izvedba predvidenih 9 seminarjev bo potekala v obliki srečanja enkrat na dva meseca za 5,5 ur, torej se predvideva 495 ur v dveh letih.

b) Mentorstvo univerzitetnih profesorjev iz Slovenije

Univerzitetni profesorji iz Slovenije bodo dve leti spremljali delo učiteljev v slovenskih šolah in delo vrtcev v obliki večkratnih srečanj. Profesorji bodo izvajali tudi hospitacije v različnih časovnih obdobjih. Izvedba predvidenih 9 seminarjev bo potekala v obliki srečanja enkrat na dva meseca za 5 ur, torej se predvideva 450 ur v dveh letih.

c) Razvijanje terminoloških in didaktičnih spretnosti učiteljev/vzgojiteljev s pomočjo novih in modernih pripomočkov in aplikacijah za italijanske šole v Sloveniji

V sklopu razvijanja terminoloških in didaktičnih spretnosti v italijanskem jeziku bodo nadgradili seminarje italijanskega jezika za vzgojiteljice in učitelje razrednega pouka s poučevanjem in uporabo že razvitih e-vsebin iz Italije, predvsem pri prilagojenih predmetih. Za 11 seminarjev se predvideva skupaj 231 ur.

d) Gostujoči učitelj/i iz Slovenije v slovenskih šolah v Italiji

Učitelji iz Slovenije bodo sodelovali v obliki timskega pouka v kombinaciji z učitelji slovenskih šol predvsem iz Videmske pokrajine.

e) Gledališke predstave v Italiji in Sloveniji

Gledališke predstave bodo namenjene učiteljem in učencem italijanskih šol v Sloveniji in slovenskih šol v Italiji.

f) Predstavitev učencem in izmenjava izkušenj z vrstniki iz slovenskih šol v Italiji

Predstavnštvo učiteljev in učencev iz italijanskih šol v Sloveniji in slovenskih šol v Italiji bo tudi seznanjeno z novimi učnimi strategijami na področju poučevanja jezikov manjšin ter e-vsebinami. Slednje bo potekalo v obliki srečanja na delovnih skupinah, kjer je predvidena analiza šibkih točk, prednosti projekta in postavitev nadaljnjih izhodišč za izboljšanje izobraževanja. Pred zgornje aktivnosti spomladi leta 2014 in 2015 sta predvideni tudi dve strokovni ekskurziji za predstavnštvo učencev italijanskih osnovnih in srednjih šol v Sloveniji in slovenskih šol iz Italije (Trst), in sicer eno v Italiji in eno v Sloveniji, v ustanovah namenjenih k širitvi in promoviranju znanstvenih in tehnoloških dosežkov.

Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jeziku manjšin v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih Prekmurja in Porabja

Datum začetka in zaključka projekta: 1.9.2013 - 31.8.2015

Izvajalec projekta: Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost – Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség

Namen projekta je zagotoviti vzgojiteljem in učiteljem ter vodstvenim kadrom dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) v Prekmurju in Porabju možnosti za jezikovno usposabljanje v jeziku manjšin ter posodabljanje izobraževalnega sistema v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih. Projekt bo pomagal pri večji poveztivosti med dvojezičnimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami v Porabju in Prekmurju, pri preseganju stereotipov med pripadniki večinskega in manjšinskega naroda in pri dvigu ozaveščenosti o pomembnosti madžarskega in slovenskega jezika in kulture. V projekt so vključeni vsi dvojezični VIZ v Prekmurju in Porabju.

Temeljni cilj projekta je dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jeziku manjšin v dvojezičnih VIZ Prekmurja in Porabja, s tem povezano pa tudi dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki obiskujejo dvojezične vzgojno-izobraževalne ustanove. Posredni cilj je izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja, predvsem poučevanja madžarskega in slovenskega jezika kot jezika manjšin v Prekmurju in Porabju.

V sklopu projekta bo izvedenih 11 dejavnosti:

- jezikovne delavnice;
- predstavitev e-gradiv;
- seminar poslovne komunikacije za vodstvene kadre dvojezičnih šol;
- posodabljanje sistemov izobraževanja - pilotna poskusa;
- posodabljanje izobraževalnih sistemov na dvojezični osnovni šoli II. Lendava, ki izvaja programe za otroke s posebnimi potrebami;
- razvoj vsebin za dvojezične vrtce;
- oblike izobraževanja za ohranjanje narodne kulture in identitete pri prekmurskih Madžarih in porabskih Slovencih;
- program poučevanje manjšinskih jezikov z novimi metodami in pristopi;
- izobraževalni programi za usvajanje manjšinskega jezika in ohranjanje narodne in jezikovne identitete;
- usvajanje jezika na igriv način – s pomočjo gledaliških predstav;
- program skupni šolski dan dvojezičnega poučevanja za porabske in prekmurske dvojezične šole.

E-kompetence učiteljev v dvojezičnih šolah

Datum začetka in zaključka projekta: 01. 10. 2011 - 31. 08. 2013

Izvajalec projekta: Zavod za kulturo madžarske narodnosti – Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, <http://www.e-kompetencia.si/>

Projekt je bil namenjen predvsem izobraževanju učiteljev na dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Prekmurju. Nosilni partner projekta je bil Zavod za kulturo madžarske narodnosti, ki je koordiniral delo 12 konzorcijskih partnerjev (Vrtec Lendava, Dvojezična osnovna šola I Lendava, Dvojezična osnovna šola II Lendava, Dvojezična osnovna šola Genterovci, Dvojezična osnovna šola Dobrovnik, Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, Dvojezična srednja šola Lendava, Univerza v Mariboru (Filozofska fakulteta), Inštitut za narodnostna vprašanja, Zavod Antona Martina Slomška, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost).

Temeljni cilj projekta je bil dvig ravni e-kompetenc učiteljev v madžarskem jeziku v dvojezičnih šolah (slovensko-madžarskih) v Prekmurju, posledično pa tudi dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki obiskujejo dvojezične vzgojno-izobraževalne zavode na narodnostno mešanem območju severovzhodne Slovenije.

V sklopu projekta so se v prvi vrsti razvijali e-storitve in e-vsebine predvsem v madžarskem jeziku, delno dvojezično (priročniki, učne priprave, e-gradiva, e-učbeniki, spletne učilnice, on-line strokovni slovarji...). Poleg razvoja so usposabljali učitelje in strokovne delavce pri uporabi le-teh, širili rezultate v slovenski (in madžarski) prostor ter na drugi strani uporabljali sodobne IKT storitve in vsebine za podporo omenjenim ciljem. Med posrednimi cilji projekta velja omeniti dvig informacijske pismenosti na dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ), večjo uporabo že obstoječe informacijsko-komunikacijske tehnološke (IKT) opreme, e-storitev, e-vsebin, boljšo izrabljenost didaktične in splošne programske opreme dobavljene VIZ, večjo izmenjavo dobrih praks med učitelji in večjo povezovanje dvojezičnih šol z okoljem.

V okviru projekta so se izvajale naslednje aktivnosti, oz. vsebinski sklopi:

- razvijanje jezikovnih e-kompetenc v madžarskem jeziku;
- razvoj e-gradiv;
- razvijanje in nadgradnja poučevanja madžarskega jezika 2 z uporabo IKT;
- oblike motivacij za spoznavanje madžarskega jezika in kulture z IKT.

Na **Ministrstvu za zdravje** ugotavljajo, da pri izvajalcih zdravstvene storitve, kot tudi pri delovanju Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZZZS), ni zaznati težav pri uresničevanju zakonodaje glede uporabe jezika. Zakonodaja s področja zdravstva v več zakonih³⁵ določa pravico pacienta, da z zdravstvenimi delavci in zdravstvenimi sodelavci govori ali drugače komunicira v slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti na območjih lokalnih skupnosti, kjer je poleg slovenskega jezika uradi jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik. Do sedaj je pristojno ministrstvo v praksi zaznalo le kršitev omenjenih določb v smislu, da se na obmejnem območju, ki ni hkrati dvojezično območje, ni uporabljal slovenski jezik, kar je ministrstvo tudi sporočilo Inšpektoratu za kulturo in medije, ki je prekrškovni organ glede rabe jezika.

Po podatkih ZZZS poteka njegovo poslovanje na dvojezičnih območjih nemoteno, brez večjih posebnosti, saj imajo na Območnih enotah ZZZS oziroma njenih izpostavah temu ustrezno usposobljen kader. ZZZS na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta poleg slovenščine uradna jezika tudi jezika narodne skupnosti, nima težave pri zagotavljanju informacij v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, prav tako ne zaznavajo težav pri uporabi obeh jezikov narodnih skupnosti v postopkih upravnega poslovanja.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pojasnjuje, da centri za socialno delo na narodnostno mešanem območju razpolagajo z obrazci za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev (ZUJPS) v italijanskem in madžarskem jeziku, in da se le-ti ažurirajo v skladu z zakonskimi spremembami. Na centrih za socialno delo, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih, je zagotovljen dodatek za dvojezičnost in s tem pogoji za komuniciranje in izdajanje odločb v italijanskem oziroma madžarskem jeziku. Vsi centri za socialno delo so dne 11. 2. 2014 prejelo obvestilo ministrstva o pravilni uporabi in tolmačenju 62. člena Zakona o splošnem upravnem postopku in bili opozorjeni, da imajo pripadniki narodne skupnosti pravico tudi izven območja, na katerem sta uradna jezika tudi italijanski in madžarski jezik, uporabljati svoj jezik. V okviru ministrstva bodo preverili pri vseh izvajalcih, ali se v praksi zagotavlja izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti ali so za to potrebni kakšni dodatni ukrepi oziroma aktivnosti.

Ministrstvo za finance³⁶ po pregledu obsežnega gradiva 11. seje Komisije Državnega zbora za narodni skupnosti z dne 25. 3. 2014 pojasnjuje, da je povezavo našlo v kontekstu gradiva pod točkami 4, 5, in 21 (sklice seje), kjer je s strani Samoupravne skupnosti italijanske

³⁵ 19. člen Zakona o pacientovih pravicah, 63. člen Zakona o zdravstveni dejavnosti, 11. člen Zakona o zdravniški službi in 7. člen Zakona o lekarniški dejavnosti.

³⁶ Dopis Ministrstva za finance št. 020-59/2014/7, posredovan 15. 7. 2014.

narodnosti Piran, Italijanske unije ter Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti iz Kopra navedeno, da »Ministrstvo za finance in Davčna uprava Republike Slovenije poslujeta izključno v slovenskem jeziku, izjema je možnost dohodninske napovedi v italijanskem jeziku, in to le v pritožbenem postopku«. Ta ugotovitev se ponavlja v več gradivih konkretne seje. Na podlagi zgoraj navedenega z davčnega vidika ministrstvo pojasnjuje, da Davčna uprava Republike Slovenije na območju lokalnih skupnosti, kjer sta poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, zagotavlja strankam pravico do uporabe jezikov narodnih skupnosti v skladu z določbo 62. člena Zakona splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe).

Ob tem ministrstvo še pojasnjuje, da je uporaba jezikov narodnih skupnosti v ustnih in pisnih postopkih davčnim zavezancem zagotovljena na Davčnem uradu Koper, kjer je zaposlenih 65 oseb z znanjem italijanskega jezika, in na Davčnem uradu Murska Sobota, kjer je zaposlenih 9 oseb z znanjem madžarskega jezika. Na Generalnem davčnem uradu je zaposlenih 12 oseb z znanjem italijanskega oziroma madžarskega jezika, ki prav tako opravljajo naloge na območjih dvojezičnosti.

Na območjih dvojezičnosti davčni organ vodi postopek tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka v tem jeziku vloži zahtevo, na podlagi katere se postopek začne oziroma, če stranka to zahteva kadarkoli med postopkom. Odločba v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti se praviloma izda tudi v postopkih odmere davkov, ki se vodijo kot skrajšani ugotovitveni postopki, v katerih davčni organ odloči brez poprejšnjega zaslišanja stranke (odmera dohodnine in nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča).

Na spletni strani Davčne uprave Republike Slovenije so v jezikih obeh narodnih skupnosti objavljeni tudi obrazci, ki se nanašajo na davčne obveznosti fizičnih oseb ter javni pozivi za izpolnitev davčnih obveznosti fizičnih oseb. Slednji se v jezikih narodnih skupnosti javno objavijo tudi na obeh davčnih uradih, ki delujeta na območjih dvojezičnosti.

Iz navedenega izhaja, da tako prvostopenjski kot tudi drugostopenjski davčni organ spoštujeta določbe 62. člena Zakona o splošnem upravnem postopku.

V pristojnost Ministrstva za finance sodi tudi področje iger na srečo, zato v povezavi z izvajanjem predpisov na področju dvojezičnosti ministrstvo pojasnjuje, da je ustrezna zagotovitev dvojezičnosti na obmejnih področjih v pristojnosti koncesionarja (vezano na obmejne igralne salone).

Komisija se je med gradivom 11. seje seznanila tudi z *odgovorom Ministrstva za finance na pismo poslanca Lászlá Göncza glede univerzalnega plačilnega naloga in dvojezičnosti na območju Občine Dobrovnik-Dobronak község in KS Dobrovnik-Dobrovnik HK z dne 24. 3. 2014*. V okviru tega ministrstvo samo povzema, da je v odgovoru pojasnilo obveznost vodenja upravnih postopkov na narodnostno mešanih območjih tako v slovenskem jeziku kot v jeziku narodne skupnosti (ustava in Zakon o splošnem upravnem postopku), pri čemer pa je opozorilo na obstoj pravne praznine glede možnosti plačevanja različnih taks in drugih stroškov, nastalih v upravnih postopkih državnih in drugih organov, preko dvojezičnega obrazca UPN ali drugih plačilnih instrumentov, saj trenutna zakonodaja ne ureja obveznosti uporabe jezika narodne skupnosti tudi v poslovnem procesu izvajanja plačilnih storitev bank. Ob tem je ministrstvo opozorilo, da je plačilni promet preko tega obrazca povezan s samim sistemom delovanja bančnega poslovanja in mora biti tako sprejet tudi ob plačilu na bankah, hranilnicah oziroma drugih plačilnih mestih v Republiki Sloveniji. Tako je bilo ugotovljeno, da možnost plačevanja preko dvojezičnih obrazcev UPN zahteva kompleksnejše systemske in organizacijske rešitve ter prilagojenost in uskladitev dvojezičnih plačilnih instrumentov z mehanizmi bančnega poslovanja.

Ključno vprašanje pri tem je bilo, ali se pravica uporabe jezika narodnosti razteza tudi na plačevanje taks in podobnih stroškov oz. ali je to del upravnega postopka. O tem je Ministrstvo za finance prvenstveno obvestilo pristojno ministrstvo.

Uprava RS za javna plačila kot organ v sestavi Ministrstva za finance je Ministrstvo za finance tudi seznanila z neobvezujočim mnenjem Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo z dne 2. 7. 2014 glede dvojezične uporabe univerzalnih plačilnih nalogov v povezavi z uporabo jezika narodnih manjšin pri poslovanju podjetij z vidika Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe), iz katerega izhaja, da je obveznost poslovanja podjetij v jeziku narodnih skupnosti vezana le na procese poslovanja, ki so določeni s Pravilnikom o uporabi jezikov narodnih skupnosti v procesih poslovanja podjetij s potrošniki na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost (Uradni list RS, št. 78/08).

Ministrstvo za finance predlaga, da se v primeru konkretnih kršitev pri izvajanju dvojezičnih predpisov na področjih, ki sodijo v njegovo pristojnost in ki se bodo morebiti obravnavala na naslednjih sejah komisije, obvesti samo ministrstvo. Na takšen način bo ministrstvo lahko v bodoče predlagalo posamezne predloge h konkretnim ukrepom za učinkovito izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti in pristopilo k reševanju posameznih problemov in iskanju ustreznih rešitev.

Ministrstva za infrastrukturo pojasnjuje, da Uprava RS za pomorstvo izvaja zakonska določila na področju izvajanja dvojezičnosti na narodnostno mešanem območju, kjer živijo pripadniki avtohtone italijanske narodne skupnosti in posveča veliko skrb uresničevanju uradni rabi italijanskega jezika pri upravnem poslovanju upravnega organa.

Po mnenju ministrstva bi bilo potrebno posebno pozornost posvetiti le še možnosti dodelitve namenskih finančnih sredstev državnim organom, ki delujejo na narodnostno mešanem območju za nadgradnjo kvalitete uresničevanja dvojezičnosti.

Ministrstvo za obrambo v okviru svojih pristojnosti deluje v smeri, da vse organizacijske enote in organi v sestavi, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih, pri svojem poslovanju zagotavljajo uporabo jezika narodne skupnosti. V ta namen so vzpostavljeni tudi ustrezni organizacijski in kadrovski pogoji za poslovanje v jeziku narodne skupnosti, tako, da imajo v Aktu o notranji sistemizaciji delovnih mest ministrstva z organi v sestavi, sistemizirano ustrezno število delovnih mest, pri katerih so navedeni posebni pogoji za zasedbo delovnega mesta (17. člen Zakona o javnih uslužbencih) za delo na dvojezičnem območju.

Trenutno je kadrovska popolnitev navedenih delovnih mest še ustrezna, vendar pa se z upokojitvami slabša, ker ni novih zaposlitev, zmanjkuje pa jim delavcev z znanjem jezika narodne skupnosti. Javnim uslužbencem, ki delajo na območjih, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je italijanski ali madžarski jezik tudi uradni jezik in če je znanje jezika narodne skupnosti pogoj za opravljanje dela, se izplačuje dodatek na dvojezičnost, skladno z drugo alinejo drugega odstavka 28. člena in tretjim odstavkom 28. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe).

Na podlagi navedenega, posebnih ukrepov ministrstvo ne predlaga. Še naprej pa bo delovalo v smislu čim boljšega zagotavljanja pogojev za enakopravno javno rabo in razvoj italijanskega ali madžarskega jezika na območjih, kjer živita italijanska ali madžarska narodna skupnost.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pojasnjuje, da na ožjem delu ministrstva nimajo postopkov, ki bi jih vodili v italijanskem ali madžarskem jeziku, prav tako pa se do sedaj ni pojavila potreba po sistemiziranju delovnega mesta s posebnim znanjem italijanščine oziroma madžarščine. V zvezi z organi v sestavi ministrstva pa pojasnjujejo, da imajo v okviru *Inšpekcije*

za kmetijstvo, vinarstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo sistemizirana štiri delovna mesta s posebnim pogojem znanja jezika narodne skupnosti. Vsa so zasedena. Štirje javni uslužbenci prejemajo dodatek za višjo raven znanja jezika narodne skupnosti. Glede pogostosti občasnega pisnega ali ustnega poslovanja organa v jeziku narodnih skupnosti inšpekcija pojasnjuje, da poteka verbalna komunikacija v postopkih inšpektorjev v Območni enoti Koper (ribiška inšpekcija) s predstavniki manjšine praviloma v italijanskem jeziku (vsaj 30% postopkov z ribiči na morju se vodi v italijanskem jeziku). V okviru mednarodnega sodelovanja inšpekcijskih služb (ribiška inšpekcija) poteka komunikacija v italijanskem jeziku (npr. obisk italijanskega ribiškega inšpektorja v okviru Joint development plan za Adriatic). Kmetijski inšpektor je nastopil v madžarskem jeziku v televizijski oddaji Hidak. Glede števila obravnavanih postopkov letno in števila izdanih upravnih odločb v italijanščini oziroma madžarščini inšpekcija pojasnjuje, da v letu 2013 in delu 2014 v Območni enoti Koper ni bilo izdanih odločb (upravne in prekrškovne) v italijanskem jeziku. V letu 2013 je bilo izdano eno opozorilo v italijanskem jeziku (ribiška inšpekcija). V Območni enoti Murska Sobota je bila v letu 2013 izdana ena inšpekcijska odločba v madžarskem jeziku. Trenutno se v madžarskem jeziku vodita dva prekrškovna postopka, v katerih bosta odločbi na zahtevo strank izdani v madžarskem jeziku. V obravnavanem obdobju je bil napisan en zapisnik v madžarskem jeziku. *Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov* pojasnjuje, da je Sklad javni zavod, ki svojo javno službo upravljanja in razpolaganja z državnimi kmetijskimi zemljišči, gozdovi in drugimi zemljišči izvaja predvsem na način, da s strankami sklepa pogodbeno razmerja v okviru obligacijskega prava in ne na podlagi predpisov, ki urejajo upravno poslovanje, na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, ni neposredno zavezan k poslovanju v jezikih italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Ne glede na navedeno, pa uslužbenci Sklada strankam na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, in ne znajo slovensko, zagotovijo primerno obravnavo, in s tem enake možnosti in pravice kot vsem drugim strankam.

Na območju UE Murska Sobota in Lendava se na območno izpostavo Sklada v Murski Soboti in Lendavi letno na Sklad obrnejo le dve ali tri stranke, ki ne znajo slovensko. V takšnih primerih uslužbenkam Sklada s tolmačenjem oziroma prevodom pomaga zaposleni na upravni enoti (saj je območna izpostava Sklada v Murski Soboti v isti poslovni stavbi kot je upravna enota). Na območni izpostavi Sklada v Kopru (za območje Upravne enote Koper, Izola, Piran), pa letno obravnavajo približno dvajset strank, ki ne govorijo slovensko. Na tej območni izpostavi pa ima Sklad zaposlene tri uslužbenke z osnovnim znanjem italijanskega jezika, ki v takšnih primerih obravnavajo italijansko govoreče stranke. Na Upravni enoti Piran Sklad objavlja ponudbe za zakup kmetijskih zemljišč tudi v italijanskem jeziku, ob ponudbah so v italijanščino prevedeni tudi splošni pogoji Sklada za zakup. Vse zakupna pogodbe pa so sklenjene le v slovenskem jeziku.

Sicer pa ima Sklad v svoji sistemizaciji delovnih mest sistemizirana naslednja delovna mesta, kjer je kot drugi posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta določeno: osnovna raven znanja italijanskega oziroma madžarskega jezika za uslužbenca, ki dela na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost in jer je italijanski oziroma madžarski jezik tudi uradni jezik, in sicer:

- v sektorju za kmetijstvo: samostojni svetovalec III, svetovalec specialist III, samostojni referent III;
- v sektorju za gozdarstvo: višji sodelavec za področje gozdarstva, samostojni svetovalec III, sodelavec za gozdarstvo;
- v sektorju za urejanje evidenc nepremičnin: samostojni svetovalec III.

Dodatek za dvojezičnost na osnovni ravni (3%) prejemajo tri javne uslužbenke in sicer za italijanščino – ena na delovnem mestu samostojni svetovalec III v Sektorju za kmetijstvo, ena

na delovnem mestu samostojni referent III v Sektorju za kmetijstvo in ena na delovnem mestu samostojni svetovalec III v Sektorju za urejanje evidenc nepremičnin.

Na *Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR)* uporabo italijanščine na območju avtohtone italijanske narodne skupnosti zagotavljajo javni uslužbenci z znanjem italijanščine. Na upravi imajo sistemiziranih osem delovnih mest s posebnim pogojem znanja italijanščine. Vseh osem delovnih mest je zasedenih in vseh osem javnih uslužbencev prejema dodatek za dvojezičnost na osnovni ravni (3%). Pisno in ustno komuniciranje v italijanščini poteka po telefonu, preko elektronske pošte in v inšpekcijskih postopkih na zaslišanjih. Približna ocena je deset takih stikov letno na posameznega inšpektorja. Na upravi letno izdajo 2-3 odločbe v italijanščini.

Na UVHVVR nimajo sistemiziranih delovnih mest s pogojem znanja jezika madžarske narodne skupnosti, tako da noben javni uslužbenec ne prejema dodatka za dvojezičnost. Na območju avtohtone madžarske narodne skupnosti zagotavlja uporabo madžarskega jezika javna uslužbenka z znanjem madžarščine. Na leto prejmejo približno dva telefonska klica v madžarščini, pisne komunikacije ni. Za pomoč pri izvedbi morebitnih dejanj v upravnih postopkih lahko zaprosijo za sodelovanje tudi kmetijskega inšpektorja, ki obvlada madžarski jezik. Zadnji primer vodenja postopka in izdaje akta v madžarskem jeziku se je zgodil leta 2006.

Inšpekcija za okolje in naravo pojasnjuje, da imajo sistemizirani dve delovni mesti s posebnim pogojem znanja jezika narodne skupnosti. Obe mesti sta zasedeni. Dva javna uslužbenca prejmeta dodatek za višjo raven znanja jezika narodne skupnosti. Glede pogostosti občasnega pisnega ali ustnega poslovanja organa v jeziku narodne skupnosti inšpekcija pojasnjuje, da poteka verbalna komunikacija v postopkih inšpektorjev v Območni enoti Koper (okoljska inšpekcija) s predstavniki manjšine praviloma v italijanščini. Glede števila obravnavanih postopkov letno in števila izdanih upravnih odločb v italijanščini oziroma madžarščini inšpekcija pojasnjuje, da v letu 2013 in delu 2014 ni bilo izdanih odločb (upravne in prekrškovne) v italijanščini oziroma madžarščini.

5 UKREPI ZA IZBOLJŠANJE DOSEDANJEGA STANJA

Državni zbor je 15. 7. 2013 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (ReNPJP14-18, Uradni list RS, št. 62/13; v nadaljnjem besedilu: Resolucija), ki posebej poudarja, da imajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti pravico do enakopravne, javne in zasebne rabe svojega jezika na območjih občin, v katerih živijo. Republika Slovenija že zdaj zagotavlja pravico do uporabe in razvoja prvega jezika in kulture obema jezikoma avtohtonih narodnih skupnosti, ki imata poleg slovenščine na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, tudi status uradnih jezikov. Vse osebe javnega prava imajo dolžnost, da na teh območjih poslujejo in se sporazumevajo tudi v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti.

V okviru cilja »Zagotovitev pogojev za učinkovito jezikovno in siceršnje družbeno integracijo govorcev manjšinskih jezikov« Resolucija postavlja na področju italijanskega in madžarskega jezika naslednja ukrepa:

- jezikovno usposabljanje javnih uslužbencev in funkcionarjev za komunikacijo v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti,
- promocija jezikov avtohtonih narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja.

V okviru cilja »Zagotovitev pogojev za enakopravno javno rabo in razvoj italijanskega ali madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost« postavlja naslednje ukrepe:

- ustrenejša sistemska nadgradnja dvojezičnega poslovanja,
- priprava potrebnih zakonskih aktov za izvedbo jezikovne politike na področju manjšinskih jezikov,
- uresničevanje vidne dvojezičnosti na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost,
- uresničevanje varstva potrošnikov tudi v italijanskem in madžarskem jeziku na teh območjih,
- ureditev in izvajanje ustreznega nadzora nad uresničevanjem določb zakonskih aktov, programom jezikovne politike in financiranjem.

Ukrepi, navedeni v Resoluciji, predstavljajo izhodišče za sprejem naslednjih podrobnejših ukrepov glede izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti:

5.1 Izvedba rednih in načrtovanih nadzorov

Obrazložitev:

- nadzor nad izvajanjem Zakona o javnih uslužbencih in Zakona o sistemu plač v javnem sektorju – sistemizacija delovnih mest in dodatek za dvojezičnost,
- nadzor v upravnih zadevah nad upravnimi in drugimi državnimi organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblasti glede zagotavljanja dvojezičnosti in posebnih pravic pripadnikov narodne manjšine iz 62. člena Zakona o splošnem upravnem postopku. V primeru ugotovljenih nepravilnosti se predstojniku nadziranega organa predlaga in odredi izvedbo ukrepov za uskladitev dejanskega stanja z normativnim.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za javno upravo, Inšpektorat za javni sektor.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.

Finančni vir: proračun ministrstva, pristojnega za javno upravo.

5.2 Preučitev pravilnosti sistemizacij in pravilno zasedbo delovnih mest in preučitev pravilnosti oz. upravičenosti izplačevanja dodatkov za dvojezičnost, upošteva 17. člen Zakona o javnih uslužbencih in 28. člen Zakona o sistemu plač v javnem sektorju

Obrazložitev:

Za pripravo in pregled sistemizacij so odgovorni predstojniki organov. Sistemizacijo delovnih mest namreč sprejema predstojnik organa oziroma poslovodni ali drugi pristojni organ subjekta javnega sektorja. Samo predstojnik oziroma poslovodni organ lahko glede na vsebino nalog oceni, kakšna raven znanja jezika narodne skupnosti je za opravljanje nalog na določenem delovnem mestu potrebna, v nadaljevanju pa se glede na zahtevano raven znanja jezika narodne skupnosti določi tudi višina dodatka za dvojezičnost. Predstojnik je tudi tisti, ki mora presoditi, ali javni uslužbenec izpolnjuje pogoje za konkretno delovno mesto, na katerem se zahteva znanje jezika narodne skupnosti.

Nosilec: vsi organi javne uprave.

<u>Čas izvedbe:</u>	trajna naloga.
<u>Potrebna sredstva:</u>	letno v okviru proračunskih sredstev.
<u>Finančni vir:</u>	proračun posameznega organa javne uprave.

5.3 Strokovni nadzor nad poslovanjem občin

Obrazložitev:

Nadzor na podlagi 88.a člena Zakona o lokalni samoupravi glede izvajanja dvojezičnosti na področju delovanja organov občine (seje občinskih organov, objava splošnih aktov), delovanja občinske uprave (dvojezično poslovanje) ter področju zagotavljanja gospodarskih javnih služb v pristojnosti občin – SLS. Nadzor bo izveden v smislu preventivnega svetovanja. V občinah, ki imajo s statutom določena dvojezična naselja, bo redni nadzor vseboval tudi nadzor izvajanja dvojezičnosti na treh nivojih (sprejemanje, izvajanje odločitev, zagotavljanje javnih služb).

<u>Nosilec:</u>	ministrstvo, pristojno za javno upravo.
<u>Čas izvedbe:</u>	trajna naloga.
<u>Potrebna sredstva:</u>	letno v okviru proračunskih sredstev.
<u>Finančni vir:</u>	proračun ministrstva, pristojnega za javno upravo.

5.4 Skrb za orodje za objavo e-storitev na portalu e-uprave

Obrazložitev:

- E-uprava poskrbi za orodje za objavo storitev,
- E-uprava pripravi osnovne statične vsebine o portalu,
- pristojni organi (njihovi uredniki vsebin) pripravijo ažurne vsebine in obrazce, poskrbijo za prevod in jih objavijo na portalu E-uprava.

<u>Nosilec:</u>	ministrstvo, pristojno za javno upravo.
<u>Čas izvedbe:</u>	trajna naloga.
<u>Potrebna sredstva:</u>	v načrtu prenove portala E-uprava so predvidena tudi finančna sredstva za realizacijo strani v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti, vendar le za statične osnovne vsebine.
<u>Finančni vir:</u>	sredstva EU, proračun ministrstva, pristojnega za javno upravo

5.5 Izvedba tečajev jezika narodnih skupnosti

Obrazložitev:

Organi, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih v okviru lastnih resursov (zaposleni pri organu, ki aktivno obvladajo jezik narodne skupnosti) za svoje zaposlene periodično brezplačno izvajajo tečaje jezika narodne skupnosti. Takšen tečaj že poteka v okviru UE Lendava in UE Murska Sobota.

Nosilec: organi, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.

Finančni vir: proračun posameznega organa.

5.6 Prevajanje obrazcev v jezik narodne skupnosti

Obrazložitev:

Prevajanje oziroma zagotavljanje vseh obrazcev (predpisani – priloga predpisom, nepredpisani – pomoč uporabnikom upravnih storitev) v slovensko-italijanski ter slovensko-madžarski različici je naloga posameznega resornega ministrstva.

Nosilec: resorna ministrstva.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.

Finančni vir: integralni proračun posameznih pristojnih resornih ministrstev.

5.7 Identifikacija težav in priprava načrta ukrepov za boljše delo policije na narodnostno mešanih območjih

Obrazložitev:

V Policiji bodo na obeh policijskih upravah, kjer sta narodnostni mešani območji, organizirali sestanka s predstavniki narodnostnih skupnosti. Na sestanku bodo skupaj preverili uresničevanje sprejetih ukrepov v preteklosti in ugotovili področja dela policije, kjer prihaja do težav ter pripravili ukrepe za še boljše medsebojno sodelovanje v prihodnje.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za notranje zadeve (Policija) v sodelovanju z narodnima skupnostma.

Čas izvedbe: leto 2015 – in v nadaljevanju trajna naloga.

Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.

Finančni vir: proračun ministrstva, pristojnega za notranje zadeve (Policija).

5.8 Zagotovitev vseh obrazcev, ki jih uporabljajo policisti v jeziku narodnostnih skupnosti

Obrazložitev:

V Policiji bodo v letu 2015 poskrbeli, da se vsi obrazci, ki jih policisti uporabljajo pri svojem delu, dostopni preko Intraneta Policije v madžarskem in italijanskem jeziku.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za notranje zadeve (Policija) v sodelovanju z narodnima skupnostma.

Čas izvedbe: junij 2015 – in v nadaljevanju trajna naloga.
Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.
Finančni vir: proračun ministrstva, pristojnega za notranje zadeve (Policija).

5.9 Jezikovno usposabljanje (tečaji v Policiji 2014 – 2015)

Obrazložitev:

Izvajanje tečaja madžarskega jezika in italijanskega jezika na podlagi določb Zakona o organiziranosti in delu v Policiji (ZODPol) (Uradni list RS, št. 15/13) - gre za določbi ZODPol, ki policiji nalagata obveznost zagotavljanja usposabljanja za pridobitev znanja jezika narodne skupnosti (80. člen), in sicer v enem letu od sprejetja zakona (110. člen). V skladu z ZODPol je Policija organizirala tudi tečaj italijanskega jezika in madžarskega jezika, začetek v mesecu decembru 2013 in zaključek septembra 2014.

Za izvedbo tečaja italijanskega jezika je Policija zagotovila lastne resurse (ustrezno strokovno usposobljenega uslužbenca, prostorske kapacitete in zagotovljena finančna sredstva).

Za izvedbo tečaja in poučevanja madžarskega jezika, policija nima ustrezno usposobljenega uslužbenca, zato je bilo treba vse aktivnosti prilagoditi temu dejstvu. V sodelovanju z Ministrstvom za notranje zadeve je bil najprej izveden postopek izbora najugodnejšega ponudnika oziroma ustanove za izvedbo tečaja madžarskega jezika.

V pripravi je tudi že načrt za izvedbo tečajev madžarskega in italijanskega jezika za leto 2015 in podobno tudi v naslednjih letih.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za notranje zadeve (Policija).

Čas izvedbe: 2015 - 2018.

Potrebna sredstva: letno 6.000 EUR.

Finančni vir: interni finančni načrt Policije.

5.10 Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih zavodih v Prekmurju in Porabju

Obrazložitev:

Izkazana je potreba po dodatnem usposabljanju pedagoških delavcev, v okviru specifičnih potreb v dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih zavodih.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

Čas izvedbe: 2016 do 2020.

Potrebna sredstva: ESS 2016 -2020.

Finančni vir: integralni proračun ministrstva, pristojnega za izobraževanje in ESS.

5.11 Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin v šolah z italijanskim učnim jezikom v Sloveniji in šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji

Obrazložitev:

Izkazana je potreba po dodatnem usposabljanju pedagoških delavcev, v okviru specifičnih potreb v manjšinskih vzgojnoizobraževalnih zavodih.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

Čas izvedbe: 2016 do 2020.

Potrebna sredstva: ESS 2016 - 2020

Finančni vir: integralni proračun ministrstva, pristojnega za izobraževanje in ESS.

5.12 Ugotovitev potreb odraslih po pripravi krajših programov za pridobitev oziroma izboljšanje jezikovnih zmožnosti in razvoj programov s poudarkom na e učenju

Obrazložitev:

Izpostavljena potreba po izboljšanju kompetenc italijanskega in madžarskega jezika za odrasle.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, ministrstvo, pristojno za javno upravo, ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

Čas izvedbe: 2016 do 2020.

Potrebna sredstva:

Finančni vir: integralni proračun, ESS.

5.13 Posodobitev publikacij Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki se nanašajo na področje obveznega zdravstvenega zavarovanja ter prevod spletnih strani nacionalne kontaktne točke

Obrazložitev:

Prevod dodatnih publikacij Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) ter prevod spletnih strani nacionalne kontaktne točke v madžarski in italijanski jezik, in sicer z namenom omogočiti tem osebam še lažji dostop do informacij, ki se nanašajo na področje obveznega zdravstvenega zavarovanja, upoštevajoč razpoložljiva finančna sredstva ZZZS (stroški prevajanja, oblikovanja) in kadrovske vire ZZZS (objava in posodabljanje povsem novih spletnih strani).

Nosilec: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: letno v okviru proračunskih sredstev.

Finančni vir: proračun Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

5.14 Ugotovitev, ali obstajajo italijanski in madžarski prevodi vseh obrazcev, ki so predpisani in so namenjeni za uveljavljanje pravic strank v postopkih pred sodišči

Obrazložitev:

Potrebno je preveriti, ali so v italijanski in madžarski jezik prevedeni vsi obrazci, ki so predpisani v veljavni zakonodaji in so namenjeni uveljavljanju pravic strank v postopkih pred sodiščem. Potrebno je tudi preveriti, kako naj se ustrezno izvrši tovrstno delovanje, zlasti z vidika dostopnosti besedila prevedenih obrazcev (vprašanje objave).

Nosilec: ministrstvo, pristojno za pravosodje.

Čas izvedbe: predvidoma do konca leta 2016.

Potrebna sredstva: dodatna sredstva niso potrebna.

Finančni vir: proračun ministrstva, pristojnega za pravosodje.

5.15 Vzdrževanje in vsebinsko dopolnjevanje spletnega portala Jezikovna politika Republike Slovenije

Obrazložitev:

Leta 2014 je bil na podlagi javnega razpisa sofinanciran in vzpostavljen nov spletni portal Jezikovna politika Republike Slovenije. Na njem bosta tudi jezika narodnih skupnosti dobila pomembno mesto. Namen portala je prikazati vsa področja, ki jih obravnava Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko, tako pravne podlage kakor izobraževalne, medijske in druge vidike rabe jezikov v Sloveniji ter v primeru slovenščine pri zamejcih, zdomcih in izseljencih tudi zunaj meja države. To je in bo pomemben korak k promociji stanja in statusa italijanskega in madžarskega jezika v vsej Sloveniji, ne le na dvojezičnem območju, saj izvajalec načrtuje široko in raznoliko promocijo jezikovne politike v Sloveniji. Načrtovana popularizacija namreč pokriva tako strokovno kot laično javnost in bo potekala prek različnih medijev in v različnih oblikah.

Nosilec: ministrstvo, pristojno za kulturo.

Čas izvedbe: 2015 (objava)–2017.

Potrebna sredstva: predvidoma 24.500 evrov vsako leto.

Finančni vir: integralni proračun ministrstva, pristojnega za kulturo.

5.16 Nadaljevanje (so)financiranja različnih dejavnosti za ohranjanje in promocijo italijanskega in madžarskega jezika v okviru rednih letnih kulturnih programov

Obrazložitev ukrepa:

Ministrstvo za kulturo spodbuja tudi specifične kulturne dejavnosti avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji skladno z njihovimi izraženimi kulturnimi potrebami.

Na podlagi 59. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo se financirajo **letni kulturni programi italijanske in madžarske narodne skupnosti**. Vsako leto se osrednjima organizacijama italijanske in madžarske skupnosti posreduje neposredni poziv za predložitev predloga kulturnega programa. Kulturni program vključuje delovanje zavoda, ki ga je ustanovila narodna skupnost, ter tudi projekte drugih izvajalcev narodne skupnosti, ki jih skupnost izbere prek razpisa.

Kulturna programa obeh narodnih skupnosti vključujeta različna področja, med drugim tudi dejavnosti, ki pomenijo ohranjanje in promocijo italijanskega in madžarskega jezika. To so izdajateljska in založniška dejavnost: izdaja revij in časopisov v maternem jeziku, ki obravnavajo izvirne in prevodne leposlovne, esejistične in kritiške prispevke ter izvirne in prevodne prispevke o leposlovju, umetnosti in kulturi, mladinskih revij in časopisov v maternem jeziku, ki prispevajo h kulturni vzgoji in izobraževanju otrok in mladine, izvirnih leposlovnih esejističnih in kritiških del v maternem jeziku, dvojezičnih prevodnih in poljudnoznanstvenih leposlovnih del za odrasle ali za mladino, izvirnih in prevodnih del iz humanističnih in družboslovnih ved, posebno tistih, ki se nanašajo na jezik, umetnost in kulturo matičnega naroda oz. manjšinske skupnosti, slovarskih del, pomembnih za ohranitev posebne kulturne identitete, ter dejavnosti za ohranjanje maternega jezika, na primer študijska tekmovanja, kvizi znanja, recitacijska tekmovanja, literarni natečaji, programi za vrtce ter za učence in dijake osnovnih in srednjih šol, poletni tabori maternega jezika, priložnostni gledališki, glasbeni in folklorni programi ipd.

Nosilec izvedbe: ministrstvo, pristojno za kulturo.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: v letu 2015 predvidoma 130.600 EUR.

Finančni vir: integralni proračun ministrstva, pristojnega za kulturo.

5.17 Nadaljevanje sofinanciranja občin na narodnostno mešanem območju

Obrazložitev ukrepa:

Urad Vlade RS za narodnosti namenja sredstva za sofinanciranje dvojezičnega poslovanja občinskih uprav in organov ter delovanja občinskih samoupravnih narodnih skupnosti. Sredstva za delovanje občinskih uprav se namenjajo npr. za del plač in povračil stroškov v zvezi z delom ter drugih prejemkih zaposlenih (npr. dodatek za dvojezičnost), sejnine za stroške priprave in objave dvojezičnih gradiv za seje občinskega sveta in njegovih delovnih teles ter prevodov, lektoriranja in objave občinskih predpisov ter drugih gradiv v jeziku italijanske in madžarske narodne skupnosti. Sredstva za delovanje občinskih samoupravnih narodnih skupnosti so namenjena med drugim tudi za rabo in promocijo maternega jezika.

Nosilec: organ, pristojen za narodnosti.

Čas izvedbe: trajna naloga.

Potrebna sredstva: v letu 2015 predvidoma 1.612.975 EUR.

Finančni vir: proračun organa, pristojnega za narodnosti.

6 SPREMLJANJE IZVEDBE NAČRTA UKREPOV

Za spremljanje izvedbe načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti je pristojna Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti. Na podlagi poročil posameznih resorjev, zadolženih za izvedbo ukrepov, mora delovna podskupina enkrat letno pripraviti poročilo o izvedbi ukrepov. Poročilo o izvedbi ukrepov sprejme Vlada Republike Slovenije ter z njim seznanijo Komisijo Državnega zbora za narodni skupnosti.